

SPECIALE
UITGAVE
2021-2026

Vijf jaar

HOOFDZAAK } *WERK*

Van tijdelijke regeling naar structurele impact

17.121 trajecten in 34
arbeidsmarktregio's

Kans op werk voor
iedereen met een
psychische kwetsbaarheid
17.121 ingezette trajecten
53% met beoogd resultaat
100% recht op meedoen

Samenwerken
aan een inclusieve
arbeidsmarkt

Werk als medicijn

Werk levert veel meer op dan een salaris. Een baan geeft structuur, brengt je in contact met anderen en geeft je de kans om je talenten te ontwikkelen. Het draagt bij aan je eigenwaarde en geeft je het gevoel dat je van betekenis kunt zijn. Dat hoor ik op werkbezoeken keer op keer. En dat gun ik natuurlijk iedereen! Zeker als je al wat langer aan de kant staat. Iedereen verdient de kans om mee te doen.

Veel mensen met psychische problemen komen en blijven echter maar moeilijk aan de bak. Terwijl zij dat wel graag willen én – met wat begeleiding – ook kúnnen. We weten uit onderzoek dat een derde van de mensen met een uitkering een beroep doet op de geestelijke gezondheidszorg. Daarom is het belangrijk dat psychisch herstel en begeleiding naar werk zo veel mogelijk hand in hand gaan.

Dat is precies wat we doen met de trajecten Individuele Plaatsing en Steun (IPS). Je niet blindstaren op een beperking, maar kijken naar wat iemand wél bij kan dragen. Ongeacht zijn of haar psychische kwetsbaarheid. Mensen snel naar passend werk begeleiden. Met ondersteuning die past bij hun werk én bij hun herstel. Omdat die twee heel goed samen gaan. Werk is niet alleen een uitkomst van herstel, vaak werkt het ook als medicijn.

Tussen 2023 en 2025 zijn zo'n 13.000 IPS-trajecten ingezet. In iets meer dan de helft van de gevallen leidde dit tot werk. IPS is in steeds meer gemeenten structureel beschikbaar. Geen overbodige luxe als je bedenkt dat psychische aandoeningen steeds vaker de reden zijn dat mensen aan de kant staan.

De afgelopen vijf jaar hebben we binnen het programma Hoofdzaak } Werk met heel veel organisaties samengewerkt om mensen met een psychische kwetsbaarheid beter te ondersteunen bij het vinden en behouden van werk. De belangrijkste les: niet het systeem, maar de mens moet centraal staan. Dán kun je echt meters maken. Met een kleiner beroep op zorg, ondersteuning en uitkeringen als resultaat.

Met het einde van het landelijke programma breekt een nieuwe fase aan. Ik hoop en verwacht dat we overal in het land de energie van de afgelopen jaren vast kunnen houden. Met aandacht voor deze doelgroep én met nog meer inzet van IPS-trajecten. Laten we samen gaan voor een land waar iedereen meedoet!

Thierry Aartsen,
Minister van Werk en Participatie

Colofon

Dit is een uitgave van het programma
Hoofdzaak } Werk 2021 - 2026
Slotcongres 22 september 2026

Aan dit nummer werkten mee:
Hoofdredactie en coördinatie Elly Hekman (Divosa)
Redactie Kees Dijkman, Plan B Media, Martine Bruynooge en Mathilde Kroon (Divosa)
Basisontwerp Greetje de Graaff
Vormgeving Veronique Gielissen (Divosa)

Met dank aan
Alle geïnterviewden, Robin, regio-collega's en werkgroepleden

HOOFDZAAK } WERK

Een project van

9 René Keet
'Variatie zou het nieuwe normaal moeten zijn'

19
Robin over IPS

23
Pilot IPS Onderwijs

27
Hoofdzaak } Werk in cijfers

42
Evelien Brouwers
'We hebben een andere manier van kijken nodig'

48
Mike Boddé
'Blijf erover praten! En grappen maken. Anders wordt het taboe alleen maar groter'

Inhoud

- 7 Van het team | Vol energie de aanpak verder brengen
- 9 Interview | René Keet
- 11 Uitgelicht | Regio Twente
- 13 Interview | Judith Duveen, Fred Paling en Victor Everhardt
- 16 Uitgelicht | Regio Veluwe-Stedendriehoek
- 17 Uitgelicht | Regio Midden-Holland
- 19 Verhaal uit de praktijk | Robin over zijn IPS-begeleiding
- 21 Uitgelicht | Regio Zuid-Limburg
- 23 Verhaal uit de praktijk | Pilot IPS Onderwijs
- 26 Uitgelicht | Regio Amersfoort
- 27 In cijfers | Hoofdzaak } Werk in cijfers 2023 t/m maart 2026
- 31 Verhaal uit de praktijk | Gavin en Kim over werk door IPS
- 33 Verhaal uit de praktijk | Gavin's werkgever Job van de Velde
- 36 Uitgelicht | Regio Zwolle
- 37 Leden landelijke werkgroep | over 5 jaar Hoofdzaak } Werk
- 42 Interview | Evelien Brouwers en Naomi de Leng
- 45 Uitgelicht | Regio Drenthe-Groningen
- 46 Uitgelicht | Regio Rijnmond
- 47 Uitgelicht | Regio Midden-Utrecht
- 48 Interview | Mike Boddé
- 51 Uitgelicht | Regio Zeeland
- 52 Verhaal uit de praktijk | Mentaal gezond met werk in Eemland
- 55 Uitgelicht | Regio Helmond-De Peel
- 57 Interview | Henk Jan Grotenhuis van SZW

FOTOGRAFIE: NADINE VAN DEN BERG

V.l.n.r. Hanan Jama-Juliana, Jan Markerink, Elly Hekman, Cris Bergmans

Vol energie de aanpak verder brengen

Na vijf jaar zit ons werk als landelijk programma Hoofdzaak } Werk erop. Op 1 april 2021 gingen we van start met een simpele vraag: hoe krijgen we meer mensen met een psychische kwetsbaarheid aan het werk? Vijf jaar later kunnen we zeggen dat het antwoord er ligt, en dat het werkt.

Inmiddels zijn duizenden mensen met een psychische kwetsbaarheid via IPS en andere methodieken begeleid naar betaald passend werk. Voor hen is het levensveranderend om (weer) te kunnen werken. Werk biedt structuur en ritme in je dagen en week. Het levert voldoening op over de bijdrage die je levert. Je wordt gezien en gewaardeerd door collega's. Je krijgt financiële armslag. Het levert vrije tijd op, tijd waarin je niet hoeft te werken, zodat je je kunt ontspannen. 'Arbeid als medicijn' werkt. Daar hebben wij gezamenlijk aan mogen bijdragen.

We begonnen met een handvol regio's die de aanpak wilden proberen. Inmiddels doen vierendertig arbeidsmarktregio's mee. Ggz-instellingen, UWV, gemeenten en werkgevers vinden elkaar sneller dan vijf jaar geleden. Wat begon als één methodiek is intussen breder geworden: met IPS-Onderwijs bereiken we ook mensen in een onderwijstraject, en met Sterk met Werk bereiken we jongeren die nog geen ggz-behandeling volgen. Daar zijn we trots op, ook omdat de financiering van gemeentelijke IPS-trajecten inmiddels structureel is, iets waar we vanaf de start voor hebben gepleit.

Toch is dit geen moment om achterover te leunen. Bijna de helft van de Nederlanders krijgt in hun leven te maken met een psychische aandoening. Onder jongeren neemt de druk toe. Steeds meer mensen geven aan dat ze last hebben van psychische klachten en dreigen uit te vallen. Daardoor wordt de groep die baat heeft bij werk tijdens herstel groter. Tegelijk biedt de toch al krappe arbeidsmarkt door vergrijzing juist kansen. Er zijn meer mensen nodig. Daarmee groeien de kansen op een baan, ook voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

De opgave wordt de komende jaren waarschijnlijk groter. Dat betekent dat alle professionals van gemeenten, UWV, ggz, kennisinstituten, werkgevers en organisaties van ervaringsdeskundigen nu vol energie moeten doorzetten, om nog meer mensen te bereiken. Met deze dringende oproep vragen we jou om de aanpak verder te brengen: naar meer werkgevers, naar meer regio's en vooral naar mensen met een psychische kwetsbaarheid die aan de slag kunnen en willen.

Dank voor de fijne samenwerking de afgelopen vijf jaar! We wensen jou persoonlijk alle goeds én we wensen je veel succesvolle, duurzame plaatsingen! De landelijke ondersteuning vanuit Hoofdzaak } Werk stopt. Het werk in de regio's gaat door!

Landelijk team Hoofdzaak } Werk

Hanan Jama-Juliana, projectmedewerker, **Elly Hekman**, communicatieadviseur
Cris Bergmans, projectleider, **Jan Markerink**, programmamanager

René Keet

- Psychiater en innovator René Keet vindt er geen doekjes om. 'We schenden in Nederland de grondrechten van mensen met een psychische aandoening,' stelt hij. Vooral als het gaat om de toegang tot betaald werk. Terwijl betaald werk een belangrijke motor kan zijn voor herstel. Hij ziet kansen, voor alle betrokken partijen.

TEKST: KEES DIJKMAN | FOTOGRAFIE: MERLUN DOOMERNIK

VARIATIE ZOU HET NIEUWE NORMAAL MOETEN ZIJN

'Werk is geen ornament, maar een fundament voor herstel'

René Keet is net terug uit Oekraïne, waar hij meehelpt met het opzetten van herstelcentra naar Nederlands voorbeeld. Hij is niet alleen ambulante behandelaar bij GGZ Noord-Holland Noord, maar daar ook hoofd van de afdeling internationale samenwerking én voorzitter van het European Community Mental Health Services (EUCOMS) netwerk. Nog niet zo lang geleden noemde het dagblad Trouw hem een wereldverbeteraar. Keet: 'Dat vond ik wel eervol.'

Toegang tot betaald werk structureel verbeteren

Twee derde van de mensen met een ernstige psychische aandoening wil aan het werk en kan aan het werk. In de praktijk lukt dat maar één op de zes. Keet: 'De Nederlandse overheid heeft de plicht om die toegang structureel te verbeteren. Dat staat in allerlei internationale verdragen, waaronder het VN-Verdrag Handicap. Als dat niet lukt, schieten we ernstig tekort. Ik vind dat onvoldoende belicht. Mensenrechten zijn geen ver-van-ons-bedshow die zich afspeelt aan de andere kant van de wereld, in enge dictaturen. Het gaat om de inrichting van onze eigen samenleving.' Keet vindt daarom dat het thema 'werk' deel moeten zijn van elk ggz-aanbod. 'Een methodiek als IPS is geen ornament, niet iets wat je er bij doet, niet iets extra's. Het is één van de fundamenteën van een goede, effectieve behandeling, waardoor mensen hun leven weer op de rails kunnen krijgen en weer kunnen aanhaken in de samenleving.'

Negatieve beelden omkeren door openheid

Hoe komt het dat mensen met een psychische aandoening vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben? Keet denkt dat stigmatisering hier een belangrijke rol in speelt. Er bestaan sterk negatieve beelden rond mensen met een psychische aandoening. Ook bij mensen zelf. Hij

kan het weten, want hij lijdt aan recidiverende depressies. De laatste tien jaar van zijn carrière is hij daar open over. Hij moest daar wel een drempel voor over, vertelt hij. Maar uiteindelijk heeft het goed uitgekapt. Want, benadrukt Keet: 'Openheid en persoonlijk contact is het enige dat helpt tegen stigmatisering. Daarom zijn ervaringsdeskundigen ook zo belangrijk in de herstelteams, vindt hij. 'Niet alleen om succesverhalen te delen, maar vooral om te leren van hun ervaringen.'

'Dat in Nederland zo weinig mensen met een ernstige psychische aandoening aan het werk zijn, is een schending van de mensenrechten'

‘Variatie zou het
nieuwe normaal
moeten zijn’

We moeten de overtuiging loslaten dat mensen met een psychische aandoening minder bijdragen, minder waardevol zijn in de samenleving. Betaald werk helpt daar enorm bij.’

Taal doet ertoe

Welke taal gebruik je als het gaat om mensen met een psychische aandoening? Gaat het eigenlijk wel om aandoeningen? Of is er eerder sprake van natuurlijke variatie, van diversiteit, waarbij iedereen te maken kan krijgen met psychische kwetsbaarheid? Keet ziet het belang van taal bij het doorbreken van stigmatisering. ‘Neem het befaamde debat over verwarde personen. Door het zo te noemen, leg je het probleem bij de persoon zelf. Die is verward. Het is een identiteit geworden. Onbegrepen gedrag is een betere term. Want dan heb je het over de relatie met de sociale omgeving: anderen begrijpen het gedrag niet, of interpreteren het anders.’ Maar hij ziet ook het risico van verbloemende taal. Uiteindelijk gaat het in de ggz om mensen die lijden en die hulp nodig hebben om dat lijden te verlichten. Keet: ‘Je kunt veel kritiek hebben op de DSM 5. Maar één ding doen ze in ieder geval goed: zonder significant lijden geen classificatie van een psychische aandoening’. Overigens vindt Keet de koppeling van een DSM-classificatie met een ggz-behandeling niet vanzelfsprekend. ‘Een vijfde tot een kwart van de bevolking vol- doet per jaar op enig moment aan de criteria voor een psychische aandoening. Over de gehele levensloop is

dat zelfs de helft. Er is geen houdbaar systeem denkbaar waarin je al die mensen een behandeling aanbiedt. Al zou je het willen!’

Maar je zou dat ook niet moeten willen, vindt Keet. ‘Mensen hoeven niet allemaal ‘normaal’ te worden. Veel beter is het om menselijke variatie te normaliseren, ook als dat op sommige momenten knelt en schuurt in een mensenleven. Bovendien: niet iedereen die onbegrepen gedrag vertoont is gevaarlijk, veroorzaakt overlast of heeft hulp nodig. Variatie zou het nieuwe normaal moeten zijn.’

Domeinoverstijgende samenwerking

René Keet is blij met de domeinoverstijgende samenwerking tussen ggz-teams, gemeenten, UWV en werkgeversorganisaties. Het is daarvoor niet nodig om hele nieuwe samenwerkingsstructuren te ontwerpen of een gemeenschappelijke taal te ontwikkelen. Keet: ‘Laten we beginnen met begrip op te brengen voor de uiteenlopende belangen. Om Covey te parafraseren: het is noodzakelijk om eerst de ander te begrijpen, om zelf begrepen te worden.’

‘Samen hebben we één van de sleutels in handen voor herstel van mensen met psychische aandoeningen: het organiseren van toegang tot betaald werk. Gemeenten, uitkeringsinstanties en werkgevers zouden niet langer alleen naar de ggz moeten kijken als er sprake is van psychische problematiek. En de ggz zelf kan veel meer openstaan voor werk als factor, als motor voor herstel.’ ●

Arbeidsmarktregio Twente over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Een solide netwerk van ggz, UWV en de veertien Twentse gemeenten. Ruim honderd inwoners met psychische kwetsbaarheid die dankzij deze samenwerking hun entree op de arbeidsmarkt hebben gemaakt. En de visie ‘werk als onderdeel van herstel’ is nog steviger op de kaart gezet. Vijf jaar Hoofdzaak } Werk heeft regio Twente veel opgeleverd.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn vooral trots op de samenwerking die de afgelopen jaren is ontstaan tussen ggz-instellingen Mediant en Dimence, UWV en de veertien Twentse gemeenten. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de korte lijnen. Professionals weten elkaar snel te vinden, waardoor inwoners eerder de juiste ondersteuning krijgen en sneller passende oplossingen worden gevonden. Wat ooit begon als een project, is uitgegroeid tot een netwerk waarin samenwerken vanzelfsprekend is geworden. Een tweede voorbeeld zijn de resultaten die deze samenwerking heeft opgeleverd. Inmiddels hebben ruim honderd inwoners met een psychische kwetsbaarheid dankzij deze samenwerking een stap gezet op de arbeidsmarkt. Achter dit aantal zitten mensen die weer perspectief hebben gekregen, meer kunnen meedoen in de samenleving en stappen hebben gezet richting een zelfstandig bestaan. Juist die combinatie van persoonlijke impact en duurzame samenwerking maakt ons trots op wat we in Twente hebben bereikt.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? Hoofdzaak } Werk heeft ons geholpen om de samenwerking in Twente verder op te bouwen en te versterken. Door op landelijk niveau kennis op te halen en uit te wisselen met andere regio’s, hebben we onze aanpak verder kunnen ontwikkelen. Ook heeft het programma geholpen om werk als onderdeel van herstel nog steviger op de agenda te zetten.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? De basis voor de samenwerking is gelegd. De komende jaren willen we de samenwerking verder borgen

binnen de reguliere dienstverlening van de betrokken organisaties. De sleutelfiguren spelen hierin een centrale rol. Zij zorgen ervoor dat professionals elkaar blijven vinden, kennis wordt uitgewisseld en gezamenlijk wordt opgetrokken rondom casuïstiek. Zo blijft de verbinding tussen ggz en Werk & Inkomen ook in de toekomst behouden.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat inwoners met een psychische kwetsbaarheid dezelfde kansen krijgen op werk als ieder ander. Niet de beperking, maar de mogelijkheden en talenten moeten centraal staan. We hopen dat werk en participatie steeds vanzelfsprekender wordt gezien als onderdeel van herstel en dat inwoners snel de juiste ondersteuning kunnen vinden. Uiteindelijk gunnen we iedereen de kans om mee te doen, zich te ontwikkelen en een passende plek op de arbeidsmarkt te vinden. ●

Judith Duveen

- Lid Raad van Bestuur (RvB) van UWV

Fred Paling

- Voorzitter RvB GGZ inGeest en convenant Sterk door Werk, bestuurslid Nederlandse ggz

Victor Everhardt

- Voorzitter van Divosa

JUDITH DUVEEN, FRED PALING EN VICTOR EVERHARDT:

Over de kunst van het doorploeteren en het smeden van goud

In de wandelgangen wordt Hoofdzaak } Werk al geprezen om een van zijn belangrijkste verdiensten: de succesvolle samenwerking tussen gemeenten, UWV, ggz en werkgevers rond werk en psychische kwetsbaarheid. Nu het programma stopt, maken we met drie kopstukken uit die domeinen de balans op: Victor Everhardt (Divosa), Judith Duveen (UWV) en Fred Paling (GGZ inGeest en Sterk door Werk). Wat heeft die samenwerking opgeleverd en vooral: hoe nu verder? Over één ding zijn ze het eens: we hebben goud in handen. Maar nu komt het erop aan om dat gedolven goud tot een vaste vorm te smeden.

Dat verschillende partijen met elkaar de handen ineen hebben geslagen voor Hoofdzaak } Werk, maakt het programma per definitie een succes, om het verschil te maken voor mensen die dat nodig hebben,' stelt Judith Duveen. Ze doelt op het netwerk dat is ontstaan, waarin professionals uit het hele land, vanuit hun eigen rol en achtergrond, samen de schouders eronder zetten om meer banen te creëren voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Dat de samenwerking niet vanzelf is ontstaan, benadrukt Fred Paling. De verschillende organisaties hebben ieder hun eigen cultuur, werkwijze en verantwoordelijkheden. Het succes zit volgens hem dan ook voor een belangrijk deel in de persoonlijke drive van de aan dit programma deelnemende professionals: 'Mensen zijn over hun eigen schaduw gestapt om verbindingen aan te gaan.' De domeinoverstijgende manier van werken heeft in de praktijk veel opgeleverd, en nieuwe inzichten gebracht over wat nodig is om mensen met een psychische kwetsbaarheid duurzaam aan het werk te helpen. Tegelijkertijd hielp het dat er structurele financiering beschikbaar kwam voor IPS en voor het faciliteren van de

samenwerking. Daarmee kreeg wat begon vanuit de inzet en overtuiging van mensen, ook de basis om verder te groeien. Victor Everhardt: 'IPS heeft zich bewezen als effectieve methodiek. Dat je in het sociaal domein echt kunt zien dat een aanpak resultaat heeft, is bijzonder. Niet omdat je alles in KPI's moet willen vangen, maar

'Het bewezen resultaat van IPS helpt om te bepalen of je de goede dingen doet'

Victor Everhardt, Divosa

het helpt wel om te bepalen of je de goede dingen aan het doen bent. En die bewijslast helpt ook om mensen ervan te overtuigen hierin te investeren.'

Things-to-do-lijst

Over waar in de toekomst nog werk aan de winkel is, is Fred Paling duidelijk: 'Het vraagstuk van psychische kwetsbaarheid en werk zal de komende jaren eerder meer aandacht vragen dan minder. Het is van belang dat er een domeinoverstijgende, geplaveide route komt, zowel in de uitvoering als in de financiering.' De eerste meters van dat pad zijn nu gelegd, maar: 'Die werkwijze is nu nog een kasplantje, en moeten we de aankomende tijd gaan opkweken', vult Everhardt aan.

Ook op bestuurlijk niveau is daarvoor beweging nodig. Paling: 'Wat ik zie is de toenemende bereidheid bij bewindspersonen en ambtenaren om elkaar op te

zoeken, ook op Haags niveau. Om te zien wat ze kunnen faciliteren door over de kokers heen te kijken.' Naast samenwerking vraagt het volgens Everhardt vooral om een lange adem. De voorzitter van Divosa heeft naast zijn werk binnen het sociaal domein ook ervaring in de bouwwereld. 'Daar denkt men in termijnen van 15, 20 jaar. Er zijn lange lijnen, omdat er nagedacht wordt over hoe investeringen die vandaag gedaan worden, renderen over 15, 20 jaar.' Binnen het sociaal domein bestaat volgens hem het risico dat met de komst van een nieuwe gemeenteraad ook weer een nieuwe koers wordt ingezet. 'Beter zou zijn om de gekozen richting van het varende schip aan te houden en aan boord te blijven voor een langere periode.'

Judith Duveen ziet ondertussen dat er ook in de praktijk stappen worden gezet. Zo helpt volgens haar de herziening van de arbeidsmarktinfrastructuur, waaronder het opzetten van de werkcentra. 'Maar ook in de toekomst moeten we ervoor zorgen dat deze locaties laagdrempelige ondersteuning blijven geven, zowel fysiek als online.' Daarnaast wil UWV binnen het nieuwe convenant Sterk door Werk meer inzetten op preventie om uitval te voorkomen. Duveen noemt daarbij onder meer het bespreekbaar maken van problemen op de werkvloer, het aanpassen van werkzaamheden of werktijden en het beschikbaar stellen van ondersteuning. 'Voor de meeste sectoren geldt op dit moment ook dat de arbeidsmarkt eigenlijk te krap is, en dan is het heel zuur als iemand uitvalt terwijl het niet nodig was geweest. Dus is het belangrijk dat we juist aan die voorkant proberen mensen te ondersteunen.'

Niet loslaten

Judith Duveen ziet blijvende inzet als voorwaarde om het domeinoverstijgend werken verder te brengen. 'Als het makkelijk zou zijn, die verschillende organisaties met verschillende achtergronden,

verschillende financiële systemen en verschillende organisatiestructuren met elkaar te laten samenwerken, dan hoefden we nu niet te praten over hoe verder.' De praktijk is volgens haar vaak weerbarstiger. 'Dus dat vraagt om blijvende commitment van de verschillende organisaties. Het vraagt tijd en het vraagt investering.' Maar Duveen wil voorkomen dat de complexiteit van de samenwerking het uitgangspunt wordt: 'Voor mij ligt de focus toch vooral bij de mensen die dit aangaat. Zij leggen alles in de waagschaal, dan is het aan ons om hen te helpen en maximaal te ondersteunen. Dat is de boodschap die we moeten uitdragen, niet dat het voor ons een ingewikkeld proces is.'

Fred Paling over het domeinoverstijgend werken duurzaam voortzetten: 'Er is geen ei van Columbus waarmee je dat in één keer geregeld hebt.' Hij verwijst naar een bestuurskundig boek dat hij aan het begin van zijn opleiding kreeg: *The Science of Muddling Through*, oftewel 'de Kunst van het Doorploeteren', en dat vat het volgens Paling wel zo'n beetje samen: 'Er ligt een hoge maatschappelijke druk op dit dossier. Dus het is doorploeteren. Zorgen dat we niet loslaten. Volgende stappen zetten. Zoals Tjeenk Willink zei: 'Groot blijven denken en klein doen.' Volgens Paling kan het nieuwe convenant Sterk door Werk de beweging verder brengen. 'Ik denk dat we daarmee een mooie basis hebben om groot te blijven denken, klein te doen en vooral om met elkaar te blijven doorploeteren.'

Goud om te smeden

Uiteindelijk gaat het voor alle drie om wat deze manier van werken mensen oplevert: structureel werk dat past bij wat iemand kan en niet kan, financiële rust, een betere kwaliteit van leven en weer betekenisvol mee kunnen doen. Judith Duveen ziet bovendien dat Hoofdzaak } Werk heeft bijgedragen aan het normaliseren van psychische kwetsbaarheid in relatie tot werk.

'Het is heel zuur als iemand uitvalt terwijl het niet nodig was'

Judith Duveen, UWV

Maar de betekenis van Hoofdzaak } Werk reikt volgens hen verder dan dit ene vraagstuk. In het leven van mensen spelen problemen immers zelden binnen één domein. Psychische kwetsbaarheid kan samengaan met het verlies van werk, financiële zorgen of andere problemen op verschillende leefgebieden. Juist daarom ziet Paling Hoofdzaak } Werk als 'een eerste stap op weg naar een andere manier van werken en denken voor mensen met een levensvraag die meerdere domeinen raakt.' De samenwerking die binnen Hoofdzaak } Werk is opgebouwd, kan daarmee ook een voorbeeld zijn voor de aanpak van andere maatschappelijke vraagstukken.

En daarmee zijn we terug bij het goud dat de afgelopen jaren is gedolven. Victor Everhardt: 'Hoofdzaak } Werk heeft bewijslast en inzichten opgeleverd die de samenwerking tussen de verschillende domeinen tot een standaard werkwijze moeten maken.' Deze manier van werken zou geen uitzondering moeten zijn, maar de standaard moeten worden - binnen én buiten het vraagstuk van psychische kwetsbaarheid en werk. Dat vraagt om vasthouden, verder bouwen en de lessen uit Hoofdzaak } Werk ook op andere maatschappelijke vraagstukken toepassen. Everhardt gelooft dat dat kan: 'Ik heb daar heel veel vertrouwen in.' Of, in de woorden van Paling: groot blijven denken, klein doen en vooral samen blijven doorploeteren. ●

'De samenwerking binnen Hoofdzaak } Werk kan een voorbeeld zijn voor de aanpak van andere maatschappelijke vraagstukken'

Fred Paling, GGZ inGeest en Sterk door Werk

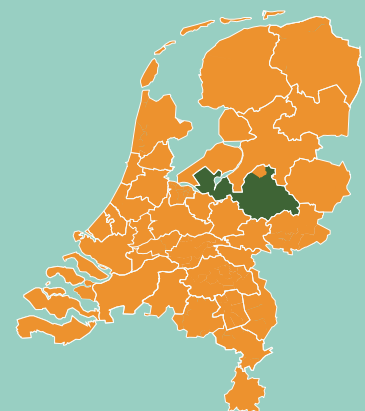
Arbeidsmarktregio Veluwe-Stedendriehoek over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

In de regio Veluwe-Stedendriehoek heeft het programma Hoofdzaak } Werk inwoners met een psychische kwetsbaarheid succesvol ondersteund richting de arbeidsmarkt. Deze effectieve subregionale aanpak is inmiddels stevig geborgd in het expertisepunt Psychische Kwetsbaarheid en Werk, wat zorgt voor korte lijnen en maatwerkoplossingen.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? Onze arbeidsmarktregio is in omvang erg groot, waardoor we binnen Hoofdzaak } Werk de afgelopen jaren subregionaal hebben gewerkt. Dit werkte in onze regio erg goed, doordat er verschillende aanpakken zijn bedacht om inwoners met een psychische kwetsbaarheid te ondersteunen richting de arbeidsmarkt. Deze aanpakken deelden we onderling met elkaar en dit heeft er ook voor gezorgd dat sommige ideeën in meerdere subregio's zijn opgepakt.

Daarnaast zijn we trots dat Hoofdzaak } Werk in onze regio is geborgd in het expertisepunt Psychische Kwetsbaarheid en Werk. In september 2025 is het implementatieplan voor de borging van Hoofdzaak } Werk vastgesteld door het Regionaal Beraad. Met het expertisepunt bouwen we voort op de samenwerking die is ontstaan in de regio door Hoofdzaak } Werk.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van het programma Hoofdzaak } Werk? Binnen onze arbeidsmarktregio zijn sinds een aantal jaar specifieke

jobcoachvouchers ggz beschikbaar. Deze vouchers kunnen ingezet worden voor inwoners die meer specialistische begeleiding nodig hebben, maar voor wie IPS niet passend of beschikbaar is. Daarnaast zijn de lijntjes heel erg kort, doordat het expertisepunt geborgd is binnen het werkcentrum. Zo kunnen we snel schakelen met bijvoorbeeld de coördinator van de werkgeversdienstverlening of van de werkzoekendendienstverlening om samen te zoeken naar maatwerkoplossingen. Dit zorgt er ook voor dat wij als expertisepunt vanuit het werkcentrum beter vindbaar zijn voor andere partijen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Positief! De borging van Hoofdzaak } Werk is opgenomen in de meerjaren arbeidsmarktagenda en de uitvoeringsagenda van de arbeidsmarktregio Veluwe-Stedendriehoek. Hierdoor is er capaciteit beschikbaar om onder andere de samenwerking in de regio verder aan te jagen en regionale bijeenkomsten te organiseren.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Allereerst om meer passende trajecten aan te bieden voor de doelgroep. Ook willen we werkconsulenten en klantmanagers beter uitrusten met kennis over psychische kwetsbaarheid en tools die zij in kunnen zetten, zodat deze doelgroep zo goed mogelijk ondersteund wordt. Als laatste willen we dat psychische kwetsbaarheid minder een belemmering wordt om actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt. We gaan ons actief inzetten om de negatieve beeldvorming die er veelal is, tegen te gaan. Iedereen verdient een plek op de arbeidsmarkt om naar eigen vermogen mee te doen. Iedereen is van waarde. ●

Arbeidsmarktregio Midden-Holland over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Een sterke regionale samenwerking met casuïstiekoverleg en netwerkdeling. Een pilot 'Sterk met Werk en Scholing' voor jongeren van 16 tot 27 jaar. Het regionaal uitrollen en verder ontwikkelen van IPS-trajecten voor de gemeentelijke doelgroep. Vijf jaar Hoofdzaak } Werk heeft de regio Midden-Holland veel opgeleverd.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? Wij zijn vooral trots op de sterke samenwerking tussen de verschillende partijen in onze regio en de korte lijnen die daardoor zijn ontstaan. Iedere zes weken organiseren we een casuïstiekoverleg, waarbij veel partners aansluiten. Naast het bespreken van casussen delen we ook ons netwerk van werkgevers en contactpersonen, zodat we elkaar beter kunnen versterken. Daarnaast nodigen we regelmatig een spreker uit om een regionaal project toe te lichten dat mogelijk aansluit bij onze doelgroep. In januari zijn we gestart met de pilot 'Sterk met Werk en Scholing', voor jongeren van 16 tot 27 jaar.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? De grootste toegevoegde waarde van Hoofdzaak } Werk is voor onze regio de landelijke financiering van IPS-trajecten voor de gemeentelijke doelgroep. Daarnaast hebben de begeleiding, kennisdeling en ondersteuning vanuit Hoofdzaak } Werk ons geholpen om deze aanpak regionaal op te zetten en verder te ontwikkelen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Wij kijken met vertrouwen naar de toekomst. De samenwerking tussen de verschillende organisaties heeft de afgelopen jaren een stevige basis gekregen. We willen deze samenwerking voortzetten en verder versterken, zodat inwoners met psychische kwetsbaarheid ook in de toekomst de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben richting werk en scholing.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat er nog meer betrokkenheid en samenwerking ontstaat met werkgevers, zodat er voldoende passende werk- en leertrajecten beschikbaar komen. Op die manier krijgen mensen uit deze doelgroep meer kansen om duurzaam mee te doen op de arbeidsmarkt en hun talenten optimaal te benutten. ●

'Onze wens is dat er nog meer betrokkenheid en samenwerking ontstaat met werkgevers, zodat er voldoende passende werk- en leertrajecten beschikbaar komen.'

TEKST EN FOTO: ROBIN

Robin beschrijft zelf zijn ervaring met IPS-begeleiding

Wie kan het belang en de impact van 'werk en/of school als medicijn' beter overbrengen dan iemand die deze begeleiding zelf ervaart? Robin zette zijn weg naar herstel op papier. Lees zijn eigen verhaal.

Ik ben Robin, net 18 jaar, en volg een mbo-opleiding tot retailmedewerker via een derde leerweg-traject. In het tweede jaar havo/vwo ging het niet goed met mij en werd ik uiteindelijk opgenomen bij de ggz. Na een periode waarin ik niet thuis kon wonen, woon ik gelukkig alweer anderhalf jaar thuis.

Tijdens mijn opname werd ingezet op mijn herstel. Dit bestond uit therapie, medicatie, aangepaste school door een paar uurtjes zelfstudie. Mijn dagen waren daarmee niet erg gevuld en perspectief ontbrak. Ik verbleef nog op een crisisafdeling, dat is een plaats om te stabiliseren en eigenlijk niet geschikt voor een langdurig verblijf. Er werd gekeken op welke plaats ik verder zou kunnen werken aan mijn herstel. Wat niet gemakkelijk was.

Ggz

Ik ben binnen de ggz gestart bij het IHT (Intensive Home Treatment - intensieve behandeling thuis), gevolgd door een korte periode bij de polikliniek. Ook ben ik opgenomen bij de jeugdkliniek voor diagnostiek, maar deze opname werd vroegtijdig gestopt. Na een spoedopname in het ziekenhuis belandde ik op de HIC (High & Intensive Care), waar ik ruim drie maanden verbleef en vervolgens naar huis ging met ondersteuning van het FACT (Flexible Assertive Community Treatment). Al snel belandde ik weer op de HIC, deze opname duurde ruim zeven maanden, waarna ik kon doorstromen naar een woongroep voor jongeren die langdurig begeleid worden.

De IPS-begeleiding

Aan het begin van het IPS-traject (individuele plaatsing en steun) had ik vrijwel geen daginvulling. Ik verbleef al langere tijd op een gesloten HIC-afdeling. Ik was volledig uitgevallen op school en had nauwelijks nog de wil of de kracht om te herstellen.

In die periode kreeg ik veel hulp vanuit de ggz: verschillende therapieën en een hele lijst medicijnen. Dat hielp deels,

maar het gaf mijn dagen geen echte betekenis.

Toen kwam IPS. Vanaf het eerste gesprek met Marion voelde ik me gehoord en gezien. We spraken niet alleen over problemen, maar juist over mijn interesses en waar ik energie uit haal.

Tijdens onze tweede afspraak hebben we samen een cv gemaakt. Bij de derde afspraak zijn we op de bonnefooi de stad in gegaan om te kijken naar leuke werkplekken. Gewoon gezellig samen oriënteren. Haha en dat is gelukt. Sterker nog: de volgende dag kon ik al beginnen met werken. Ik heb ongeveer een jaar in de horeca gewerkt bij een zelfstandig ondernemer. Toen zag ik een vacature bij een woonwinkel. Het toeval wilde dat Marion en ik daar al eerder hadden gekeken en er toen alleen geen vacature was. Ik heb gesolliciteerd en werd aangenomen!

Toen ik eenmaal een stabiele werkplek had, ben ik samen met Marion gaan kijken naar verdere invulling in de vorm van scholing. Ik had enkele certificaten vmbo-TL (theoretische leerweg) gehaald op het VSO (voortgezet speciaal onderwijs), maar voelde me daar niet op mijn plek. Ik heb nog geen startkwalificatie en dat maakte me toch onrustig. Marion kwam met de oplossing om te gaan voor mbo derde leerweg. Maatwerk, zodat ik theorie in mijn eigen tempo kan doen en praktijk tijdens het werk. Ik heb al een aantal examens gemaakt en daarvoor heb ik mooie cijfers behaald. ➤

'IPS heeft geleid tot werk en een opleiding, maar vooral tot een toekomst waar ik naar uit kan kijken'

Dit zachte meeuwenkuikentje in mijn handen hielpen we grootbrengen tijdens mijn opname.

'Ook denkt Marion mee over hoe ik weer meer aansluiting kan vinden bij mijn leeftijdsgenoten (buiten de ggz)'

Hulp van Marion en van eigen netwerk

Hoewel er best veel zelf lukt (of met hulp van eigen netwerk), was, en is, de hulp van Marion regelmatig nodig. Ze is altijd een enorme steun voor mij en ook voor mijn moeder. Ze heeft een goed netwerk en heeft overal een oplossing voor. Ze voelt me goed aan en is heel creatief en kan mij goed motiveren als ik het niet meer zie zitten of iets niet durf. Ik voel me heel vertrouwd bij haar, soms weet zij beter dan ik wat ik nodig heb! Wat deze begeleiding mij brengt, is dat ik me weer op mijn plek voel en meer in mijn kracht sta. Het heeft gezorgd dat ik aan het einde van de dag met een voldaan gevoel naar bed ga en 's ochtends weer een reden heb om op te staan. Voor mij heeft IPS niet alleen geleid tot werk en een opleiding, maar vooral tot een toekomst waar ik naar uit kan kijken.

Wat we doen

We maken samen een planning van de stappen die doorlopen moeten worden, zodat ik mijn opdrachten en examens tijdig afrondt. Ook houdt Marion een vinger aan de pols om na te gaan hoe het met mij persoonlijk gaat. Zij onderhoudt daarbij ook contact met mijn leidinggevende. Ze is een belangrijke en onmisbare schakel. Ik moet nog een aantal opdrachten afronden en ik wil echt heel graag mijn mbo-2-diploma halen. Ondertussen kijken we naar een volgende stap. Nu ik me steeds wat sterker voel worden, wil ik meer en meer weer echt in de maatschappij komen te staan. Dat is lastig, want ik heb een heel ander traject doorlopen dan de meeste jongeren. Misschien kan ik met de hulp van Marion hierna in een reguliere mbo-opleiding instromen. Ook kijken we naar vrijwilligerswerk. Ik wil graag voor mensen zorgen en misschien dat ik bijvoorbeeld in een verzorgingstehuis kan helpen of in het ziekenhuis. Ook denkt ze mee over hoe ik weer meer aansluiting

kan vinden bij mijn leeftijdsgenoten (buiten de ggz). Dat vind ik nog spannend, maar zoals eerder gezegd zet Marion me in mijn kracht, waardoor ik meer durf. Deze begeleiding zou ik zeker aanraden aan anderen. IPS kijkt niet alleen naar wat er niet lukt, maar juist naar wat wél mogelijk is. Voor mij heeft dat een groot verschil gemaakt. Bij de woonwinkel zit ik voor nu op mijn plek. De visie en missie van de winkel waarbij de klant centraal staat, spreekt mij aan. Er is ruimte voor persoonlijke aandacht, duurzaamheid en natuur, en het contact met de collega's is prettig en veilig. Daar voel ik mij comfortabel bij. Ik voel mij gewaardeerd, het werk geeft voldoening en door de leuke collega's heb ik 's ochtends een reden om de dag aan te gaan.

Belangrijk voor professionals en politici

Gelukkig is er meer en meer aandacht voor de 'thuiszitters'. Dat is heel belangrijk. Voor jongeren die al langere tijd uit het schoolsysteem zijn gevallen, is het nog een hele klus om weer ergens in te stromen. Dat is extra moeilijk, want je voelt je al niet goed en alles vraagt meer energie. Eigenlijk is alles een gevecht en dat lukt je niet alleen. Voor mij was het ontbrekende perspectief een verdragende factor in mijn herstel. Door het IPS-traject en Marion kan ik nu stappen maken en hoop ik uiteindelijk weer volledig aan te kunnen sluiten en mijn steentje te kunnen bijdragen aan de maatschappij.

Tot slot

Ik ben blij met waar ik nu sta. Door de mensen om mij heen groeit mijn zelfvertrouwen. Mijn werk en Marion spelen daarin een belangrijke rol. Een goede klik en vertrouwen in de IPS-coach zijn echt belangrijke voorwaarden voor succes. Stap voor stap ga ik steeds een stukje verder. ●

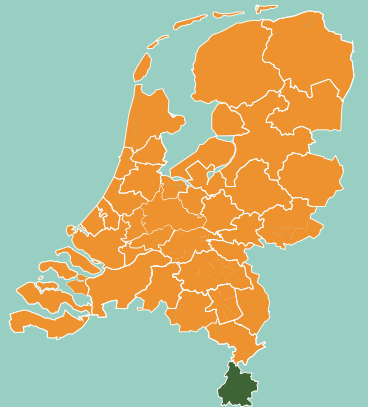
Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

In Zuid-Limburg hebben gemeenten, UWV, ggz en onderwijs hun krachten gebundeld om de arbeidsparticipatie van inwoners met een mentale kwetsbaarheid te vergroten. Via expertiseteams en nauwe samenwerking met werkgevers bouwt de regio aan een inclusieve arbeidsmarkt waarin talent, herstel en gelijke kansen centraal staan. Dit alles dankzij de inzet van vijf jaar Hoofdzaak } Werk.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn trots op de sterke regionale samenwerking die de afgelopen jaren is ontstaan tussen gemeenten, UWV, ggz-organisaties en onderwijsinstellingen, en wat we samen hebben gerealiseerd voor de inwoners van Zuid-Limburg. Wat begon als het opbouwen van een netwerk, is uitgegroeid tot een samenwerkingsverband waarin partners elkaar gemakkelijk weten te vinden en gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de arbeidsparticipatie van mensen met een mentale kwetsbaarheid.

Een van de manieren waarop we dat binnen onze arbeidsmarktregio vormgeven, is via expertiseteams. We komen eenmaal per zes tot acht weken samen om kennis te delen, casuïstiek te bespreken en ontwikkelingen door te nemen. Daarnaast zetten we mooie stappen richting werkgevers. Samen met werkgevers, UWV, WSP's en de ggz werken we aan meer kennis, begrip en passende ondersteuning rondom mentale kwetsbaarheid op de werkvloer. Workshops, werkgeversbijeenkomsten en nieuwe initiatieven dragen bij aan een inclusievere arbeidsmarkt, waarin meer ruimte is voor ieders talent.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? De grootste toegevoegde waarde van Hoofdzaak } Werk is dat het organisaties heeft verbonden rondom een gezamenlijke maatschappelijke opgave. Door elkaar structureel te ontmoeten, kennis te delen en samen naar oplossingen te zoeken, is er meer begrip ontstaan voor elkaars rol, expertise en mogelijkheden. Hierdoor kunnen inwoners sneller en beter ondersteund worden richting werk, scholing of een andere vorm van participatie.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Wij zien een toekomst waarin de opgebouwde samenwerking binnen Hoofdzaak } Werk wordt voortgezet en verder wordt ingebed in de bestaande regionale structuren. De regiegroep blijft een belangrijke rol vervullen en de expertiseteams vormen een waardevolle basis voor blijvende samenwerking, kennisdeling en innovatie rondom mentale kwetsbaarheid en arbeidsparticipatie. Daarnaast zien wij kansen om de opgedane kennis en werkwijze te verbinden met andere regionale opgaven binnen de arbeidsmarktregio, zoals de ondersteuning naar duurzaam werk voor jongeren en statushouders.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat mensen met een mentale kwetsbaarheid dezelfde kansen krijgen als ieder ander om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. We willen dat passende ondersteuning laagdrempelig beschikbaar is, dat werkgevers zich voldoende toegerust en ondersteund voelen en dat werk en scholing een vanzelfsprekend onderdeel zijn van herstel en participatie. Uiteindelijk willen we een regio waarin talent van de burger centraal staat, en niet de diagnose die iemand in het verleden heeft gekregen. ●

PILOT IPS-ONDERWIJS IN DE REGIO EEMLAND

Jongeren niet loslaten

Tien tot zeventien jongeren met een psychische kwetsbaarheid kunnen in een pilot-project in de regio Eemland gebruikmaken van IPS-Onderwijs. Er is nu financiering voor het eerste jaar. Het blijken intensieve IPS-trajecten, die van grote betekenis zijn voor de jongeren zelf. Als spin-in-het-web die naast de jongere staat, kan een IPS-O-trajectbegeleider echt van waarde zijn.

Individuele plaatsing en steun (IPS) is inmiddels een bewezen werkzame en breed ingezette methodiek bij de toeleiding van mensen met een psychische kwetsbaarheid naar betaald werk. Relatief nieuw is de inzet van IPS in het onderwijs (IPS-O). De methodiek van IPS-O is al wel uitgewerkt, maar de inzet ervan blijft nog achter, vooral door gebrek aan financiering van de trajecten.

Unieke samenwerking

In de regio Eemland, met centrumgemeente Amersfoort, is hier iets op gevonden: met overbruggingsgelden van het vorig jaar afgelopen Regionaal programma Aanpak Voortijdige Schoolverlaters (VSV) is een aantal IPS-O-begeleidingstrajecten mogelijk gemaakt voor jongeren zonder startkwalificatie. De pilot is ondergebracht bij de opvolger van VSV: het regionale programma Werk maken van je toekomst en wordt geleid vanuit Hoofdzaak } Werk in de regio. De pilot is een unieke samenwerking tussen de domeinen zorg, werk en onderwijs. Nieuwe jongeren kunnen nog tot september instromen. Onderzocht wordt of IPS-O in de toekomst bekostigd kan worden door gemeenten en UWV.

Specifieke doelgroep

In totaal volgen nu 17 jongeren een IPS-O-traject in de regio Eemland. Veertien van hen vallen onder de pilot, voor de andere drie zijn andere geldstromen aangeboord. De eisen voor toelating tot de pilot zijn namelijk strikt, om de resultaten zuiver te houden en omdat beschikbare gelden alleen beschikbaar zijn voor een specifieke doelgroep: jongeren van 12 tot 27 jaar zonder startkwalificatie, die onder behandeling zijn bij een ggz-aanbieder, in de regio wonen én hier ook naar school gaan (of dat willen) bij een opleiding voor voortgezet

onderwijs (VO) of middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Doen ze op het mbo een BBL-opleiding (drie of vier dagen werken en een dag naar school), dan komen ze niet in aanmerking voor IPS-O, maar mogelijk wel voor een IPS-traject voor begeleiding naar werk. Deelnemers krijgen een gecertificeerde IPS-trajectbegeleider van de ggz-instellingen GGz Centraal of Kwintes toegewezen. Tijdens stages kan de IPS-trajectbegeleider als jobcoach optreden.

Intensief

IPS-Onderwijs is een intensieve manier van werken met kwetsbare jongeren, merkt Zelda Roskam, IPS-trajectbegeleider bij Kwintes. Zij begeleidt vier jongeren. 'Jongeren hebben vaak het gevoel dat ze gefaald hebben, dat ze weinig toekomstperspectief hebben. Voor mij hebben deze jongeren een grote gunfactor. Ze hebben nog een heel leven voor zich. Je wilt ze echt helpen om daar iets van te maken. Ik vind dat heel uitdagend en zinvol werk.'

'Jongeren hebben nog een heel leven voor zich. Je wilt ze echt helpen om daar iets van te maken'

Zelda Roskam, IPS-trajectbegeleider bij Kwintes

TEKST: KEES DIJKMAN | FOTOGRAFIE: ISTOCK

‘Jongeren ontglippen je snel. Ze moeten weten dat je niet loslaat, ook als zijzelf dreigen af te haken. Zo nodig ga ik thuis bij ze langs!’

Jeanine van Erkelens, IPS-trajectbegeleider bij GGz Centraal

Je kunt niet rustig aan beginnen: opleidingen hebben vaste startmomenten, stellen toegangseisen en toetsen voortdurend de voortgang. Allemaal stressmomenten voor jongeren met een psychische kwetsbaarheid. Maar, zegt Zelda: ‘Als spin-in-het-web die naast de jongere staat, kan ik als trajectbegeleider echt van waarde zijn.’

Continuïteit en verbinding

Het grote voordeel van IPS-O is dat de IPS-trajectbegeleider betrokken blijft, ook als het niet lukt op de opleiding en er een alternatief gezocht moet

worden. Studieloopbaanbegeleiders en mentoren van de opleiding zelf verdwijnen uit beeld zodra een jongere daar niet meer naartoe gaat. De IPS-trajectbegeleider zorgt voor continuïteit en verbinding. ‘Je houdt als IPS-trajectbegeleider contact met alle betrokkenen: de school, de ggz-behandelaar, maar bijvoorbeeld ook met de ouders en met de jongere zelf natuurlijk,’ vertelt Jeanine van Erkelens, IPS-trajectbegeleider bij GGz Centraal. Al valt dat soms niet mee, erkent Jeanine: ‘Jongeren ontglippen je snel. Ze moeten weten dat je niet loslaat, ook als zij zelf dreigen af te haken. Zo nodig ga ik thuis bij ze langs!’ ●

Wie is wie in de pilot IPS-Onderwijs regio Amersfoort

In de pilot IPS-Onderwijs (IPS-O) in de regio Amersfoort werken verschillende partners samen.

- **Werk maken van je toekomst** is een regionaal programma om schooluitval te voorkomen en ervoor te zorgen dat meer jongeren een startkwalificatie halen. De pilot IPS-O maakt deel uit van dit programma.
- **Hoofdzaak } Werk**, onderdeel van de arbeidsmarktregio Amersfoort, voert de regie over de pilot, brengt deskundigheid in en levert de projectleider. Hoofdzaak } Werk is ook verantwoordelijk voor de rapportage van de uitkomsten en het doen van aanbevelingen voor de toekomst.
- **De ggz-instellingen** GGz Centraal en Kwintes leveren IPS-trajectbegeleiders voor de uitvoering van de pilot IPS-O. Zij waren al gecertificeerd voor IPS-Arbeid, maar zijn dat inmiddels ook voor IPS-O. De trajectbegeleiders houden bovendien korte lijntjes met de behandelaars van de jongeren in de ggz, ook als die bij andere instellingen in de regio werken.
- **IPS-Onderwijs** wordt ontwikkeld en beheerd door kenniscentrum Phrenos.
- **Onderwijsinstellingen** in de regio zijn formeel niet aangehaakt bij de pilot. Maar ze zijn wel goed geïnformeerd over de mogelijkheden. Veel deelnemers komen daardoor binnen via hun school of opleiding. Bovendien werken de trajectbegeleiders nauw samen met de functionarissen op de scholen die de leerlingen ondersteunen bij de schoolkeuze en in het onderwijs zelf.

Tonny, Dahlia, Ilja en Petra

Om herkenning te voorkomen zijn de namen en persoonlijke gegevens van de jongeren aangepast. De feiten en omstandigheden kloppen.

Tonny liep vast tijdens zijn mbo-2-opleiding tot beveiliging. Te theoretisch, te weinig aansprekend, terwijl het toch altijd zijn grote droom was. Tonny kan zich lastig concentreren en raakt snel gedemotiveerd. Zijn IPS-trajectbegeleider heeft nu een werkplek voor hem geregeld bij een zeer betrokken werkgever. Hij kan er direct aan de slag in de praktijk en via een arbeidsontwikkelingstraject deelcertificaten halen, die hem in zijn eigen tempo een aantoonbaar bewijs geven van zijn ontwikkeling. Als zijn IPS-O-traject na een jaar stopt, kan de trajectbegeleider direct doorschakelen naar IPS-A. Tonny houdt dan dezelfde begeleider, betaald uit een ander potje.

Dahlia was bijna klaar met haar mbo-2-opleiding retail medewerker. Tijdens haar stage namen haar angsten het over en kon ze nauwelijks functioneren. Haar IPS-trajectbegeleider heeft een rustiger stageplek gevonden, in een winkel die meer aansluit bij haar interesse. Die IPS-trajectbegeleider zelf is de eerste paar keer meegegaan in de rol als jobcoach, onder andere om Dahlia tips en trucs te leren hoe ze contact kan leggen met klanten. De school zelf zou die coaching op de stageplek niet kunnen bieden.

Ilja doet de mbo-1-opleiding servicedesk ICT. Inhoudelijk kan hij het prima aan. Maar door zijn autisme is het soms lastig met hem samenwerken. Hij heeft sterke overtuigingen en brengt die graag naar voren. Vindt hij dat hem of een ander onrecht wordt aangedaan, dan speelt hij het hoog op, niet zelden in formele klachtenprocedures. Ilja kan heel lastig overkomen en dat helpt hem niet bij het halen van zijn praktijkvakken. Zijn IPS-trajectbegeleider zet vooral in op het verbeteren van zijn sociale vaardigheden. Omdat hij inziet dat hij die vaardigheden nodig heeft om zijn diploma te halen, stort Ilja zich daar nu op met zijn kenmerkende gedrevenheid. Hij doet zijn best, dat zien mensen en daardoor kan zijn wat onbeholpen gedrag ineens juist innemend worden.

Petra zit in vwo-2. De school adviseert een overstap naar havo-3, maar daar hebben haar ouders grote moeite mee, vooral omdat bij te veel veranderingen, Petra's klachten verergeren. Petra zelf weet het allemaal niet meer. De IPS-trajectbegeleider constateert dat Petra op dit moment veel ruimte nodig heeft voor de behandeling van haar depressie. Ze onderhoudt bovendien contact met school, ouders, therapeut en Petra zelf over de mogelijkheden voor de toekomst, zodat er voor Petra uitzicht blijft op een gang naar hbo of universiteit.

Arbeidsmarktregio Amersfoort over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

In de regio Amersfoort zijn werk, zorg en onderwijs niet langer gescheiden werelden. Dit is te danken aan de duurzame verankering van Hoofdzaak } Werk in de regionale samenwerking. Professionals focussen eerder op mogelijkheden in plaats van alleen op beperkingen. Zo vinden inwoners met een psychische kwetsbaarheid sneller en beter de weg naar een passend arbeidsperspectief.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn vooral trots op de duurzame samenwerking tussen gemeenten, UWV, GGZ Centraal, Kwintessence, het Werkcentrum, onderwijs-, herstel- en zorgpartners. Waar partijen vroeger vooral naast elkaar werkten, weten professionals elkaar nu steeds beter te vinden. Daarnaast is Hoofdzaak } Werk duurzaam geborgd binnen het Regionaal Beraad. Hiervoor is een structurele procesregisseur aangesteld en is betaalde ervaringsdeskundigheid onderdeel van de samenwerking geworden. Twee voorbeelden springen eruit. Allereerst de uitbreiding van de IPS-aanpak, waarbij de nauwe samenwerking tussen zorg en werk ervoor zorgt dat steeds meer inwoners met een psychische kwetsbaarheid passend werk of onderwijs vinden, met begeleiding die aansluit bij hun behandeling. Daarnaast zijn we trots op de inbedding van Hoofdzaak } Werk binnen het Mentaal Gezondheidsnetwerk Eemland en de versterking van het regionale netwerk van ggz-organisaties. Door kennis en casuïstiek te delen, werken professionals uit alle gebieden vanuit een gezamenlijke ambitie: inwoners perspectief bieden

op meedoen, werken en leren. Dit leidt tot beter afgestemde ondersteuning, waardoor inwoners minder vaak hun verhaal hoeven te vertellen en de route naar werk of scholing duidelijker wordt.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? De grootste meerwaarde is dat werk en mentale gezondheid niet langer als afzonderlijke werelden worden gezien. We zijn erin geslaagd om het gesprek over werk eerder onderdeel te maken van herstel en behandeling. Daardoor kijken professionals niet alleen naar beperkingen, maar vooral naar mogelijkheden. Voor veel inwoners betekent dit een grotere kans op duurzaam meedoen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Met het Werkcentrum als centrale ontmoetingsplek willen we de verbinding verder versterken. Ook blijven we bouwen aan 'Werk als Beste Zorg'. De pilot IPS Onderwijs loopt momenteel ten einde. De grote belangstelling vanuit jongeren en verwijzers laat zien dat er behoefte is aan ondersteuning op het snijvlak van herstel, onderwijs en werk. De komende periode bekijken we hoe inzichten uit deze pilot kunnen bijdragen aan onze dienstverlening. Daarnaast zien we kansen in de verdere verbinding met Herstelnetwerk Eemland en de inlooplocaties, waar inwoners laagdrempelig kunnen werken aan herstel en participatie. Ook het jaarlijkse destigma-event groeit uit tot een waardevol regionaal platform.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat een psychische kwetsbaarheid nooit meer een reden is om langs de kant te blijven staan. Iedereen die wil werken of leren, moet kunnen rekenen op passende ondersteuning en werkgevers die kansen durven geven. Niet de beperking, maar het talent en de mogelijkheden van mensen zouden altijd het vertrekpunt moeten zijn.

Hoofdzaak } Werk in cijfers 2023 t/m maart 2026

Weten wat werkt, voor wie en onder welke omstandigheden, is essentieel om re-integratietrajecten steeds verder te verbeteren. Daarom voert Kenniscentrum Phrenos sinds eind 2022, in opdracht van Hoofdzaak } Werk, de landelijke Werkmonitor uit. Dit geeft inzicht in welke trajecten worden ingezet, met welk resultaat, zodat we weten wat werkt en waar we kunnen werken aan verbetering.

Er zijn in totaal
17.121
begeleidingstrajecten
uitgevoerd door ggz-instellingen
in het hele land.

**Blijf meten
Blijf leren
Blijf verbeteren**
Want alleen als we weten wat er gebeurt, kunnen we ervoor zorgen dat steeds meer mensen die willen werken ook daadwerkelijk de kans krijgen om mee te doen.

70 %
van de mensen jonger dan 35 jaar met een psychische kwetsbaarheid wil werken!
Stel je voor dat al deze mensen die willen werken in aanmerking komen voor een re-integratietraject? Waar komt de teller dan op te staan?

8.264
Mensen met een psychische kwetsbaarheid ronden hun traject af met beoogd resultaat.

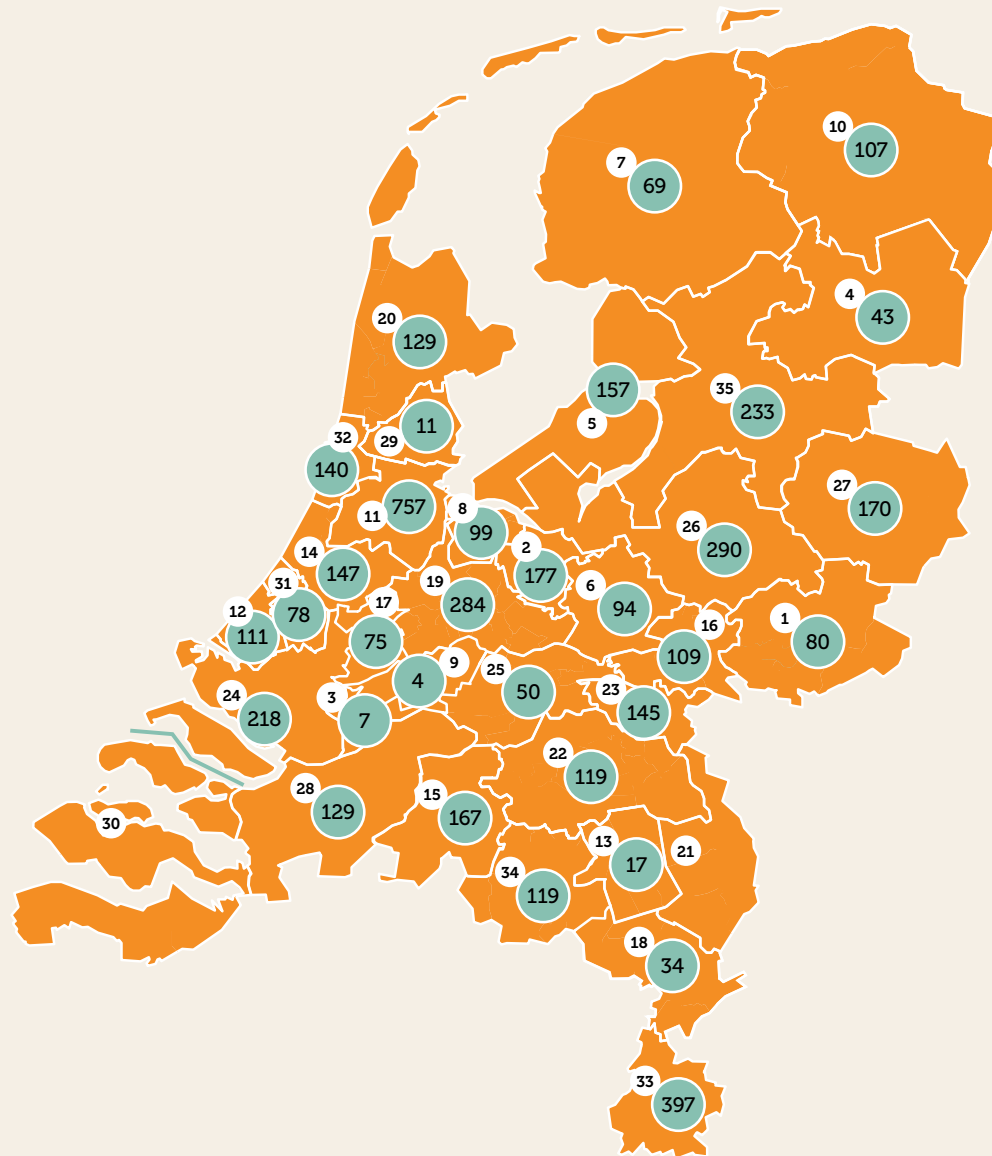
48,3% van de mensen die een traject afrondde, vond daarmee betaald werk.

Er is veel bereikt. En er is nog veel werk te verzetten. De volgende stap begint nu: programma Hoofdzaak } Werk stopt, maar de hoofdzaak blijft. We bouwen door aan een duurzame route naar werk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

21 %
van de mensen met een ernstige psychische kwetsbaarheid heeft een betaalde baan.

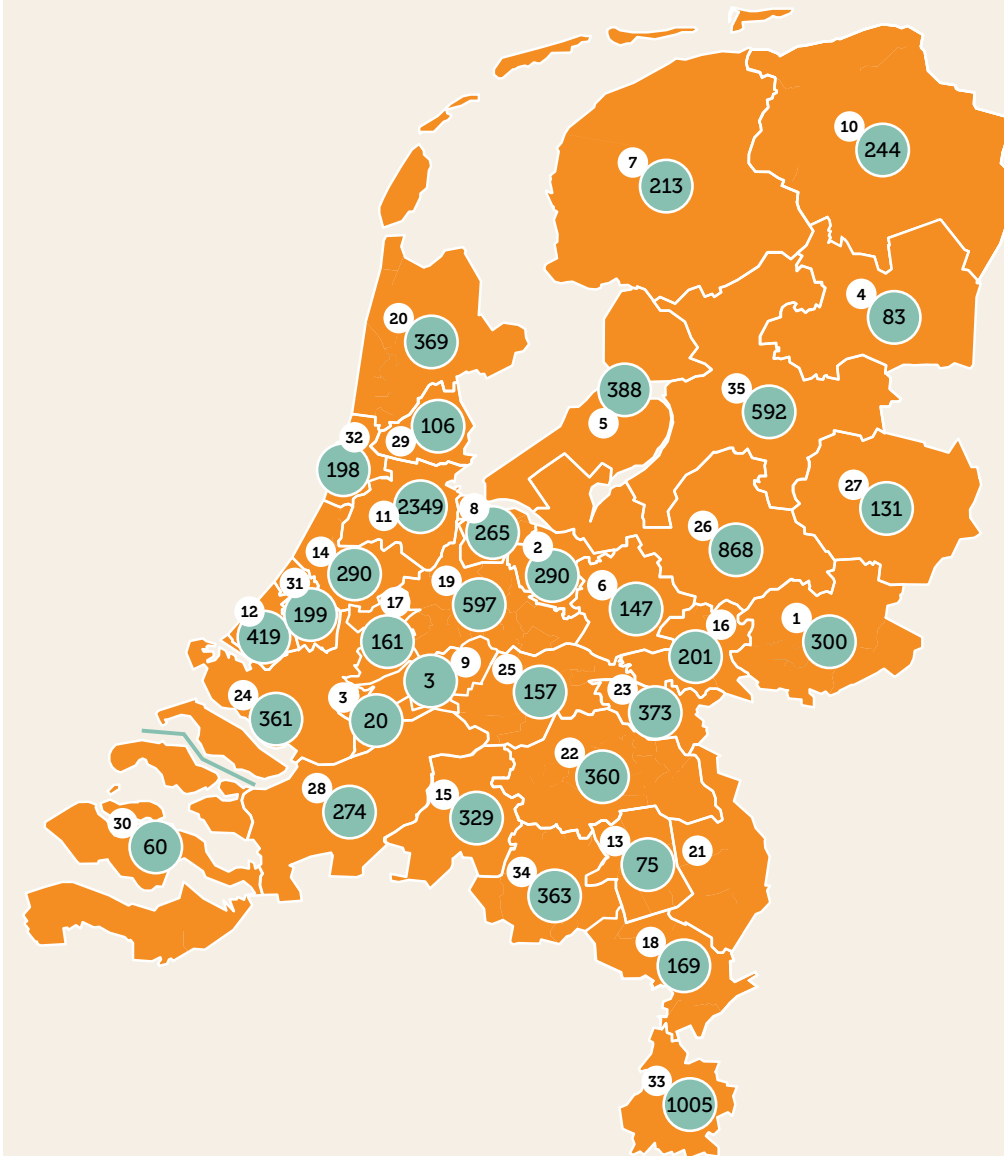
Aantal ingezette begeleidingstrajecten naar werk per arbeidsmarktregio van 2021 t/m 2023

1. Achterhoek
2. Amersfoort
3. Drechtsteden
4. Drenthe
5. Flevoland
6. FoodValley
7. Friesland
8. Gooi en Vechtstreek
9. Gorinchem
10. Groningen
11. Groot Amsterdam
12. Haaglanden
13. Helmond-De Peel
14. Holland-Rijnland
15. Midden-Brabant
16. Midden-Gelderland
17. Midden-Holland
18. Midden-Limburg
19. Midden-Utrecht
20. Noord-Holland Noord
21. Noord-Limburg
22. Noordoost-Brabant
23. Rijk van Nijmegen
24. Rijnmond
25. Rivierenland
26. Stedendriehoek en Noordwest Veluwe
27. Twente
28. West-Brabant
29. Zaanstreek / Waterland
30. Zeeland
31. Zuid-Holland Centraal
32. Zuid-Kennemerland en IJmond
33. Zuid-Limburg
34. Zuidoost-Brabant
35. Zwolle

● aantal begeleidingstrajecten per regio
○ arbeidsmarktregio (zie kolom)

Aantal ingezette begeleidingstrajecten naar werk per arbeidsmarktregio van 2023 t/m 2025

1. Achterhoek
2. Amersfoort
3. Drechtsteden
4. Drenthe
5. Flevoland
6. FoodValley
7. Friesland
8. Gooi en Vechtstreek
9. Gorinchem
10. Groningen
11. Groot Amsterdam
12. Haaglanden
13. Helmond-De Peel
14. Holland-Rijnland
15. Midden-Brabant
16. Midden-Gelderland
17. Midden-Holland
18. Midden-Limburg
19. Midden-Utrecht
20. Noord-Holland Noord
21. Noord-Limburg
22. Noordoost-Brabant
23. Rijk van Nijmegen
24. Rijnmond
25. Rivierenland
26. Stedendriehoek en Noordwest Veluwe
27. Twente
28. West-Brabant
29. Zaanstreek / Waterland
30. Zeeland
31. Zuid-Holland Centraal
32. Zuid-Kennemerland en IJmond
33. Zuid-Limburg
34. Zuidoost-Brabant
35. Zwolle

● aantal begeleidingstrajecten per regio
○ arbeidsmarktregio (zie kolom)

Gavin, developer en Kim Franken, IPS-trajectbegeleider

TEKST: MARTINE BRUYNOCHE | FOTOGRAFIE: GIJS PROOST

IPS-TRAJECTBEGELEIDER KIM OVER DE SUCCESVOLLE PLAATSING VAN GAVIN

‘Werk is zó belangrijk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid’

Hoe plaats je iemand bij een reguliere werkgever via een IPS-traject? Wanneer is iemand ‘werkfit’ genoeg om weer aan de slag te kunnen? We vragen het IPS-trajectbegeleider Kim Franken van GGZ WNB. Ook aan tafel: developer Gavin (32), die na een lang traject weer volledig aan het werk is.

De 32-jarige Gavin en IPS-trajectbegeleider Kim vertellen hun ervaring met IPS (Individuele Plaatsing en Steun) graag om anderen te inspireren. Want, zo zegt Kim, werk is zó belangrijk, ook voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Ze zeggen niet voor niets altijd “arbeid als medicijn”. Voor Gavin betekent werk vrijheid en een basis in de week: ‘Het werk geeft me ritme. Bovendien geeft het financiële vrijheid. Ik kan weer een beetje sparen, hoef niet ieder dubbeltje om te draaien en kan als ik wil zomaar een weekendje weg.’

Gavin heeft jarenlang last gehad van heftige depressies, waardoor hij niet meer kon werken. Toen het ook thuis niet goed ging, is hij verhuisd naar een begeleide woonvorm. ‘Daar kreeg ik hulp van een team waar Kim ook deel van uitmaakte. Toen het weer iets beter met me ging, heb ik aangegeven dat ik eindelijk weer zou willen werken.’ Kim zag dat meteen wel zitten. ‘Hij zat toen nog fulltime thuis, maar ik zag in Gavin vooral een slimme jongen die ver kan komen.’

‘Om Gavin op een passende manier weer in het werkend leven te krijgen, zijn we begonnen met een ontwikkeltraject bij WVS, een werkbedrijf dat ervoor openstaat dat men in kleine stappen kan groeien. Daar had Gavin vrij eenvoudig werk, echt productiewerk zoals schroefjes aandraaien. Toch hebben we daarvoor gekozen, omdat het voor Gavin vooral belangrijk was om weer “werkfit” te worden. Op tijd de deur uitgaan, aanwezig zijn op vaste tijden, uren opbouwen, omgaan

met een leidinggevende, samenwerken met collega’s – dat soort dingen.’

‘De eerste tijd daar bij de WVS was best zwaar,’ blikt Gavin terug. ‘Ik ben begonnen met een paar uurtjes per week, maar na het werk was ik vaak zo moe dat ik geen energie had om iets anders te doen dan uitrusten. Gelukkig lukte het steeds beter om naast mijn werk ook nog wat anders te doen en mocht ik langzaam opbouwen. Zo kon ik steeds wat meer werken, wat ik heel graag wilde. Ik wilde per se van de uitkering af en mijn eigen geld verdienen.’

Kim ging ondertussen op zoek naar een werkplek in de ICT-branche, wat qua interesses en kwaliteiten beter bij Gavin past. ‘Het ICT-netwerk rond Bergen op Zoom >

‘Ik ben gewoon gaan rondbellen, op zoek naar een werkgever’

IPS-trajectbegeleider Kim

‘Ik wilde per se van de uitkering af en mijn eigen geld verdienen’

Gavin

dat ook openstaat om mensen met een psychische kwetsbaarheid en een gat van acht jaar op het cv een kans te geven is niet heel groot, maar ik ben gewoon gaan rondbellen. Ik was op zoek naar een werkgever die ervoor openstond om die kans te bieden. Gewoon een beginnetje. Via, via kwam ik in contact met Job van de Velde van Ampati, ook nog eens een IT-bedrijf, precies wat Gavin nodig had.’

Het bleek een goede match, al vond werkgever Van de Velde het wel spannend om iemand met een psychische kwetsbaarheid aan te nemen. ‘Ik heb al iemand die langdurig ziek is in dienst, en zoveel financiële ruimte was er destijds nou ook weer niet,’ vertelt Van de Velde desgevraagd. Dankzij de ondersteuning vanuit het IPS-traject durfde Van de Velde het aan om Gavin een kans te geven. ‘De eerste drie maanden ging Gavin aan de slag met behoud van uitkering én er was de begeleiding van Kim. Het voelde als een sprong in het diepe, maar ik ben blij dat ik ‘m heb genomen.’

Gavin beet zich die eerste drie maanden vast in de nieuwe programmeertaal, die hij als developer bij Ampati moest beheersen om aan de slag te kunnen. Niet zonder resultaat, want na die tijd bood Van de Velde hem een contract aan. ‘Ik was daar heel blij mee. Dat ik mocht blijven én omdat ik van

die rotuitkering af was.’ Kim: ‘Voor mensen met een psychische kwetsbaarheid is het heel fijn dat er een financieel vangnet in de vorm van een uitkering is. Tegelijkertijd brengen een uitkering, toeslagen en regels ook een hoop rompslomp met zich mee. Je moet alles invullen en verantwoorden als er iets verandert. Het kan gebeuren dat ze meteen stoppen met betalen, waardoor de cliënt een achterstand in huur of iets dergelijks kan oplopen. Dat is heel complex. Als het even kan, wil je iemand uit zo’n afhankelijke positie halen.’

Tot zijn opluchting is Gavin niet meer afhankelijk van een uitkering. Wel krijgt hij de komende jaren nog ondersteuning van zijn behandelteam en van Kim die de schakel vormt tussen dat team en zijn werk. Kim: ‘Een IPS-traject mag drie jaar duren. Vandaaruit kan ik Gavin blijven ondersteunen.’ Binnenkort stroomt Gavin door naar zelfstandig wonen, opnieuw een grote stap. Dan zal het extra fijn zijn dat Kim hem blijft begeleiden. ‘Ik blijf als vertrouwd gezicht betrokken en ben daarmee een constante factor die voor rust zorgt.’ Ondertussen kan Gavin zich blijven focussen op echt leuk werk met voldoende uitdaging. ‘Sinds ik mijn eigen geld verdien en bij Ampati aan de slag ben, voel ik me vrijer en normaler. Als het aan mij ligt, blijf ik hier nog heel lang werken.’ ●

HOE WERKGEVER JOB VAN DE VELDE DANKZIJ IPS GAVIN IN DIENST KON NEMEN

‘Ik vind dat iedereen een kans verdient, ook als je bent vastgelopen’

Developer Gavin (32) was door zijn psychische problemen al acht jaar uit het reguliere werkleven, maar wilde dolgraag weer een ‘echte’ baan. Werkgever Job van de Velde, eigenaar van IT-bedrijf Ampati in Bergen op Zoom, besloot hem een kans te geven, omdat hij genoeg zekerheid voelde door het ingezette IPS-traject en de ondersteuning van IPS-trajectbegeleider Kim Franken vanuit GGZ WNB.

Net toen Job van de Velde in goed overleg afscheid had genomen van zijn compagnon en wilde gaan bouwen aan een nieuw team voor Ampati, werd hij benaderd door een IPS-trajectbegeleider. ‘Of ik een

baan had voor een IT’er die wilde re-integreren. Die vraag vond ik lastig. Ik kon wel een goede programmeur gebruiken, maar ik had geen ruimte en geen financiële middelen om iemand uitgebreid te begeleiden. Ik had namelijk al een andere werknemer die langdurig ziek was, maar die ik wel gewoon moest betalen,’ blikt Van de Velde terug. ‘Omdat de betrokken IPS-trajectbegeleider Kim mij verzekerde dat er een positieve uitgangspositie was, omdat kandidaat Gavin werkritme aan het opbouwen was en omdat de gemeente de eerste drie maanden betaalde, durfde ik het aan.’

‘Door een proefplaatsing kon ik Gavin een baan aanbieden’

Wat voor Van de Velde verder meetelde, is de zekerheid die hij vanuit het IPS-traject kreeg. De wekelijkse begeleiding van Gavin door Kim, Gavins behoud van uitkering voor drie maanden en de aantrekkelijke verzekering die hij als werkgever speciaal voor Gavin kon afsluiten, gaven een zetje om hem een kans te geven. 'Anders is het risico echt te groot. Gavin had al acht jaar geen vakkennis opgedaan. Dat is in de programmeerwereld, waarin ontwikkelingen razend-snel gaan, echt een lange tijd. En bovendien weet je als werkgever natuurlijk niet hoe iemands medische situatie zich ontwikkelt.'

Al was er van de psychische kwetsbaarheid waar IPS-trajectbegeleider Kim over had verteld, weinig te merken in het begin, vertelt Van de Velde. Toen hij Gavin ontmoette, zag hij een werknemer als alle anderen. 'Veel programmeurs zijn sociaal niet heel behendig of praten niet veel,' lacht hij. 'En Gavin al helemaal niet. Wat me wel gelijk opviel, is dat hij heel graag wilde beginnen en supergemotiveerd was. Daar begint het uiteindelijk mee. Natuurlijk hebben we het gehad over zijn situatie, maar ik wilde bewust niet te veel medische achtergrond weten. Dat stukje laat ik aan de IPS-trajectbegeleider over.'

Gavin heeft zich vanaf de eerste dag gestort op de tool die hij moest bouwen voor een grote klant van Ampati. Hij leerde de programmeertaal, spijkerde zijn kennis in rap tempo bij en kwam aardig op niveau. 'Ik zie hem nu als een "normale" werknemer. Iemand die fijn samenwerkt met collega's. Soms zou ik hem meer gunnen in het leven, ook naast het werk een sociaal leven, maar dat is aan hem.'

Wel let Van de Velde er extra goed op dat hij het standaardwerkoverleg met Gavin niet overslaat. 'Daar ben ik bij anderen misschien wat makkelijker in, maar bij hem wil ik graag een lijntje houden. En hij weet: bij mij staat de deur altijd open. Naar een ander luisteren

en een ander helpen, vind ik belangrijk. Dat past bij de manier waarop ik in het leven sta, als christen. Naar elkaar omzien vind ik in mijn bedrijf net zo belangrijk als winst maken. Misschien nog wel belangrijker.'

Nu, na een halfjaar bij Ampati, is Gavin volledig ingewerkt en een belangrijk lid van het team van zeven mensen, waarin het steeds wat soepeler loopt. 'Pas kwam ik terug van een lunchwandeling en toen hoorde ik vanuit de gang dat Gavin met de andere jongens aan het ouwehoeren was, gewoon kletsen zoals collega's doen. Toen kon ik een grijns niet onderdrukken.'

Tegen andere werkgevers zou hij willen zeggen: geef mensen met een psychische kwetsbaarheid een kans. 'Ze hebben misschien een andere uitgangspositie, maar dat wil niet zeggen dat ze van minder waarde zijn. Toen Gavin nog in het ontwikkeltraject zat, werkte hij ver onder zijn niveau. Dat is niet echt inspirerend. Ik heb hem zo zien groeien, daar krijg ik zelf ook energie van. Ja, ik ben heel blij dat ik de sprong in het diepe heb genomen. Ik zou hem niet meer willen missen.' ●

'Ik heb Gavin zo zien groeien, daar krijg ik zelf ook energie van'

Arbeidsmarktregio Zwolle

over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Vijf jaar Hoofdzaak } Werk gaf de regionale samenwerking een flinke impuls door kennis, inspiratie en praktijkervaring te delen en verbinding te creëren. Neem de regionale werkgroep 'GGZ en Werk', bestaande uit gemeenten, UWV, ggz-organisaties en andere partners. Hiermee krijgen inwoners betere hulp richting werk, onderwijs en participatie. Ook is er meer blijvende aandacht voor preventie.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio?

We zijn trots op de beweging die de afgelopen jaren is ontstaan tussen ggz, gemeenten, UWV en onderwijs. Steeds meer partners zien werk niet alleen als een einddoel, maar ook als een manier om te herstellen, mee te doen en weer perspectief op te bouwen. Professionals weten elkaar sneller te vinden en kijken vaker samen naar wat inwoners wél kunnen en nodig hebben om stappen vooruit te zetten.

Een mooi voorbeeld is de regionale werkgroep 'GGZ en Werk'. Hier brengen gemeenten, UWV, ggz-organisaties, onderwijs en andere partners hun kennis en praktijkervaring samen. Dat zorgt voor kortere lijnen, meer begrip voor elkaars rol en betere ondersteuning van inwoners richting werk, opleiding of participatie.

Een tweede voorbeeld is de bredere regionale beweging die we nu vormgeven. We willen niet alleen kijken naar mensen die werk zoeken, maar ook naar het voorkomen

van uitval, het behouden van werk en een betere overgang van school naar werk voor jongeren met psychische kwetsbaarheid. Daarbij benutten we bestaande kennis, netwerken en instrumenten en zoeken we steeds naar wat voor iemand daadwerkelijk werkt.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk?

Hoofdzaak } Werk heeft deze bredere regionale beweging versneld. Het programma bracht kennis, inspiratie en voorbeelden uit andere regio's, maar vooral ook verbinding. Het hielp om zorg en werk dicht bij elkaar te brengen en gaf richting aan de samenwerking in de regio. Mede daardoor ligt er nu met het netwerk een duidelijke basis waarop we verder kunnen bouwen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio?

We willen de energie van de afgelopen jaren vasthouden en verder versterken. Daarbij sluiten we aan bij de ambities van Sterk door Werk 2026-2030: werk als onderdeel van herstel, meer aandacht voor preventie en behoud van werk en een sterke samenwerking tussen zorg, werk, onderwijs en werkgevers. We blijven leren van de praktijk en bouwen voort op wat al goed werkt.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio?

Dat iedereen met een psychische kwetsbaarheid dezelfde kans krijgt om mee te doen. Met passend werk, ruimte om zich te ontwikkelen en ondersteuning, wanneer dat nodig is. Niet de beperking, maar de mogelijkheden staan centraal. We willen dat inwoners niet vastlopen tussen systemen, maar snel de juiste ondersteuning vinden om hun plek op de arbeidsmarkt te vinden of te behouden. ●

TEKST: KEES DIJMAN

Vijf jaar Hoofdzaak } Werk

in vijf vragen aan vijf leden van de werkgroep HZW

Thomas Pruijsen

projectmedewerker
Werk bij MIND

De afgelopen vijf jaar vormde de landelijke werkgroep Hoofdzaak } Werk het kloppend hart van het programma. We stelden vijf vragen aan de leden van het laatste uur, vertegenwoordigers van MIND voor ervaringsdeskundigheid, Kenniscentrum Phrenos, De Nederlandse ggz, werkgeversvereniging AWWN en UWV.

Wat is voor jouw organisatie het belangrijkste resultaat van vijf jaar Hoofdzaak } Werk?

'Voor ons bij Mind is de enorme groei van het aantal IPS-trajecten het belangrijkste resultaat. Voor onze achterban is de toegang tot betaald werk echt ongelooflijk belangrijk. Ik denk dat inmiddels iedereen daarvan overtuigd is. Dat is een grote verdienste van Hoofdzaak } Werk.'

Welke rol heeft jouw organisatie gespeeld bij het behalen van dat resultaat?

'We hebben vooral een bijdrage geleverd aan destigmatisering, via trainingen en bijeenkomsten. Niet alleen bij werkgevers, ook bij mensen zelf. Want uiteindelijk is doorslaggevend of mensen zelf de stap gaan zetten naar betaald werk, de rest is randvoorwaardelijk. Doorzetten en dan merken dat het lukt. Met alle hulp die je daarbij kunt gebruiken. Daarom hebben we ook sterk ingezet op het betrekken van ervaringsdeskundigen op het thema werk. In de zorg is dat al heel gebruikelijk, bij de toeleiding naar werk hebben we hiervoor de kiem gelegd.'

Wat gaan jullie doen, nu Hoofdzaak } Werk landelijk stopt? 'We laten als MIND dit thema niet los. We houden lijntjes met de partners in Hoofdzaak } Werk. Juist de betrokkenheid van die partners en de intensieve

samenwerking heeft het programma tot een succes gemaakt. We blijven ook ervaringsdeskundigheid, trainingen en bijeenkomsten aanbieden. Voor de financiering daarvan zullen we creatieve oplossingen moeten zoeken.'

Wat was voor jou persoonlijk een belangrijk kantelpunt voor dat succes?

'Persoonlijk werd ik vooral blij als ik mensen sprak die het gelukt was om betaald aan het werk te gaan. Of als ik een ervaringsdeskundige hierover hoorde spreken op een bijeenkomst. Dan merk je pas echt hoeveel waarde die stap heeft voor mensen. Hoe sterk het de kwaliteit van leven verbetert. Het is niet altijd makkelijk, zeker niet. Maar het helpt enorm als je de ruimte en het vertrouwen krijgt van je werkgever, van een coach, van anderen om je heen: dat het je gaat lukken.'

Wat heeft Hoofdzaak } Werk voor jou persoonlijk betekend?

'In het begin had ik soms nog wel twijfels bij IPS. Het was toen nog sterk gekoppeld aan de ggz, waar sommige mensen liever vandaan blijven. Ook de strikte toepassing leek me beknellend. Inmiddels zie ik dat anders. Voor de mensen die er gebruik van maken is IPS een geweldige methodiek. Een aanzienlijk deel van onze achterban heeft er baat bij. Ik vind wel dat de inzet van IPS breder kan. We zijn daar al mee begonnen in het gemeentelijk domein en in het onderwijs. Je zult de methodiek dan wel moeten aanpassen aan de inzet op verschillende plekken. Doen wat nodig is, daar houd ik van!' ●

Wat is voor jouw organisatie het belangrijkste resultaat van vijf jaar Hoofdzaak } Werk? 'Een belangrijk resultaat is de domeinoverstijgende samenwerking die in vrijwel alle arbeidsmarktregio's goed van de grond is gekomen. Die samenwerking tussen ggz, UWV en gemeente op het thema werk is in veel regio's "het nieuwe normaal" geworden. Dat is uniek in Nederland. Men ging elkaars taal spreken, begreep elkaars verschillende belangen met als doel: mensen met een psychische kwetsbaarheid en een werkwens naar betaald werk toe te leiden. Je zou deze al bestaande samenwerking ook kunnen gebruiken op andere thema's, zoals werk voor statushouders met mentale klachten, het voorkomen van uitval van jongeren van school of opleiding, of bijvoorbeeld voor het thema onbegrepen gedrag en suïcidaliteit. De infrastructuur is er al, je hoeft er alleen maar bij aan te sluiten. Daarnaast hebben we het thema werk wat meer op het netvlies van de ggz gekregen. Dat proces is al begonnen met de GGZ Zorgstandaard Arbeid als Medicijn. Het voorlopig sluitstuk is de beschrijving van IPS als "passende zorgpraktijk" door Zorginstituut Nederland.'

Welke rol heeft jouw organisatie gespeeld bij het behalen van dat resultaat? 'De Nederlandse ggz is van begin af aan één van de aanjagers geweest van het Convenant Sterk door Werk en daarmee van Hoofdzaak } Werk. De landelijke subsidieregeling maakt het voor ggz-instellingen mogelijk om te investeren in IPS (Individuele Plaatsing en Steun). Een kwart van de bij ons aangesloten ggz-partijen biedt het nu aan. Dat kunnen er nog veel meer worden. Maar ook verder is de aandacht

Esther Suurmond
adviseur Werk - De Nederlandse ggz

'Passend werk kan juist helend werken, houvast bieden, zelfvertrouwen geven én zorgen voor verbinding'

voor het thema werk in de ggz-praktijk gegroeid. Al is het maar door het stellen van de vraag: Wat zijn je wensen rond werk of opleiding? En wat heb je daarin nodig?'

Wat gaan jullie doen, nu Hoofdzaak } Werk landelijk stopt? 'Het thema werk blijft deel uitmaken van onze lerende netwerken Volwaardig Burgerschap. Het maakt inmiddels integraal deel uit van de ondersteuning die we onze leden bieden. We zien ook mogelijkheden om het thema te verbreden. Bijvoorbeeld naar het voorkómen van uitval wegens psychische klachten, of naar de inzet van IPS bij jongeren die nog naar school gaan of een studie volgen. Er lopen verschillende landelijke beleidsonderzoeken en initiatieven voor het versterken van de mentale gezondheid, waar we prima bij kunnen aansluiten.'

Wat was voor jou persoonlijk een belangrijk kantelpunt voor dat succes? 'Voor mij waren vooral de bezoeken aan de regio's inspirerend. Ik vond het mooi om te zien hoe professionals in hun eigen omgeving de samenwerking oppakken, hoe ze ervoor gáán om de kansen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid te vergroten. Ik heb ook de kracht van persoonlijke verhalen gezien. Inmiddels houd ik alleen nog presentaties over het thema werk en ggz met een ervaringsdeskundige erbij. Dan wordt het "waarom" van wat we doen direct helder.'

Wat heeft Hoofdzaak } Werk voor jou persoonlijk betekend? 'Ik heb de afgelopen jaren heel veel veerkracht gezien bij mensen. Ik heb daardoor anders leren kijken naar mijn medemensen. Er zijn zoveel manieren waarop iemand zich kan ontplooiën. Als samenleving laten we heel veel arbeidspotentieel liggen als we mensen op een zijspoor zetten. Zonde! Het is helemaal niet nodig. Passend werk kan juist helend werken, houvast bieden, zelfvertrouwen geven én zorgen voor verbinding.'

'Collega's kwamen bij die leraar steeds terug op die diagnose, ook als die geen rol speelde'

Wouter Schramel
werkgeversvereniging AWWN

Wat is voor jouw organisatie het belangrijkste resultaat van vijf jaar Hoofdzaak } Werk? 'Het belangrijkste resultaat is natuurlijk dat er veel meer mensen met een psychische kwetsbaarheid aan het werk zijn gegaan. Niet alleen in bepaalde regio's, maar in het hele land. Voor werkgevers is het belangrijk dat ze weten waar ze aan toe zijn, dat ze kunnen sparren met de juiste persoon die niet alleen kan adviseren over de toepasselijke regelgeving, maar ook kan meedenken over de inzet van de nieuwe medewerker. In veel trajecten zijn begeleiders afkomstig uit de ggz, die nemen heel veel kennis mee waar ook de werkgever zijn voordeel mee kan doen. Die werkwijze heeft geleid tot een flinke groei van het aantal duurzame matches.

Welke rol heeft jouw organisatie gespeeld bij het behalen van dat resultaat? 'De AWWN is van begin af aan betrokken bij het Convenant Sterk door Werk en de opzet van Hoofdzaak } Werk. In de uitvoering van het programma hebben we vooral gewerkt aan verbinding tussen de verschillende domeinen en het delen van het werkgeversperspectief. Daarnaast hebben we onze eigen achterban geïnformeerd en meegenomen in de ontwikkelingen. Inmiddels is het bij de AWWN diep doorleefd dat werk en zorg geen strikt gescheiden domeinen zijn, maar dat ze in elkaar overlopen, invloed op elkaar hebben en elkaar kunnen versterken. We zeggen niet tegen werkgevers dat ze de zorg moeten integreren op de werkvloer – dat is hun rol niet. Maar ze kunnen wel een werkomgeving organiseren waar mensen met verschillende achtergronden, talenten en behoeften zich welkom voelen, zich kunnen ontwikkelen en kunnen opbloeien.

Wat gaan jullie doen, nu Hoofdzaak } Werk landelijk stopt? 'De AWWN laat het thema werk en psychische kwetsbaarheid niet vallen als Hoofdzaak } Werk stopt. We ondersteunen diverse initiatieven en onderzoeken. Denk aan het

STEP-UP onderzoek naar het optimaliseren van IPS, uitgevoerd door Phrenos. We organiseren een leernetwerk neurodiversiteit voor werkgevers, met als centrale doelstelling: hoe zorg je er als werkgever voor dat je medewerkers zichzelf kunnen zijn en zo het beste uit zichzelf kunnen halen.

Wat was voor jou persoonlijk een belangrijk kantelpunt voor dat succes? 'Wat mij de afgelopen jaren het meest geraakt heeft, is hoe persoonlijk openheid kan zijn. Ik heb ooit een basisschoolleraar geïnterviewd tijdens een bijeenkomst. Hij vertelde hoe hij eerst in het team helemaal niets vertelde over zijn psychische aandoening. Daardoor kon hij niet zichzelf zijn en dat kostte hem veel energie. Daarom besloot hij in een volgende baan om volledig open te zijn. Hij deelde zijn achtergrond en diagnose met het team. Daar kreeg hij veel positieve reacties op. Maar na verloop van tijd merkte hij dat zijn collega's steeds op die diagnose terugkwamen. Ook als die helemaal geen rol speelde. Uiteindelijk, bij een derde baan, besloot hij om wel volledig open te zijn tegenover zijn teamleider, maar met zijn collega's alleen als het in de situatie belangrijk was. Op die manier had hij voor zichzelf een goed evenwicht gevonden.

Wat heeft Hoofdzaak } Werk voor jou persoonlijk betekend? 'Zelf heb ik vooral geleerd hoe belangrijk het is om uit te gaan van wat je zelf nodig hebt om met plezier je werk te doen. Laat je niet leiden door de verwachtingen van anderen. Werk is zoveel meer dan een taak uitvoeren. Samenwerking met collega's is essentieel. Die "zachte" kant van werk is voor mij heel belangrijk geworden.'

Wat is voor jouw organisatie het belangrijkste resultaat van vijf jaar Hoofdzaak } Werk?

'Voorheen leek de gedachte te zijn: heb je psychische klachten, dan moet je eerst herstellen. Daarna kun je pas weer meedoen in de samenleving. Nu zien we dat werk juist kan bijdragen aan herstel. Niet elk werk en zeker niet voor iedereen, maar wel voor heel veel mensen die we tot nu toe aan de kant lieten staan. Arbeidsre-integratie en geestelijke gezondheidszorg zijn geen gescheiden werelden meer. We versterken elkaar. Dat is pure winst.'

Welke rol heeft jouw organisatie gespeeld bij het behalen van dat resultaat? 'UWV sloot al in 2012 een convenant af met de Nederlandse ggz, nu het convenant Sterk door Werk. In de jaren daarna zijn we met rijkssubsidies in bijna alle arbeidsmarktregio's de samenwerking aangegaan met gemeenten, ggz-instellingen en werkgevers. Inmiddels is in veel regio's de verbinding tussen werk en ggz stevig verankerd. We stellen de ondersteuningsbehoefte van cliënten meer centraal en we werken vanuit het gedachtegoed "werk als herstel". Omgekeerd is het bij de ggz steeds meer gebruikelijk om ook het thema werk met cliënten te bespreken. Die combinatie van zorg en re-integratie werkt in vele opzichten veel effectiever én maakt ook mensen met ernstige psychische klachten bemiddelbaar.'

Wat gaan jullie doen, nu Hoofdzaak } Werk landelijk stopt? 'De aandacht voor psychische gezondheid bij werk en re-integratie is bij UWV inmiddels structureel geborgd. Het is wel een puzzel geweest hoe we dat zouden doen.'

Manon Draisma

Businessadviseur Psychische
Gezondheid & Werk UWV

'Integraal werken is geen keuze, maar een voorwaarde om effectieve dienstverlening te bieden'

De neiging is om er een apart project of afdeling van te maken. Daar hebben we uiteindelijk niet voor gekozen. De kracht zit in samen de verantwoordelijkheid nemen. Elke regio en steeds meer afdelingen leveren een bijdrage. Het heeft intern veel overleg gekost om iedereen hierin mee te nemen, maar de impact die we nu maken is groter dan ooit. Ik ben er best trots op dat dit gelukt is en ik krijg veel energie van kansen en suggesties die collega's aandragen.'

Wat was voor jou persoonlijk een belangrijk kantelpunt voor dat succes?

'We waren al een hele tijd vooral aan het verbinden en verkennen. Veel praten, veel kennismaken, veel uitwisselen. Mooi en verhelderend, maar niet als het daarbij blijft. In Hoofdzaak } Werk gingen we concreet aan de slag: per regio de samenwerking borgen, afspraken maken en nog meer gezamenlijke trajecten starten. Voor werkgevers hebben een aantal convenantpartijen ook aanbod beschikbaar gesteld. Zo organiseren we vanuit ons Servicepunt Psychische Gezondheid en Werk, kennissessies voor werkgevers en professionals die actief zijn in de werkgeversdienstverlening.'

Wat heeft Hoofdzaak } Werk voor jou persoonlijk betekend? 'Hoofdzaak } Werk heeft mij veel geleerd en mij zowel professioneel als persoonlijk verrijkt. Ik heb veel organisaties beter leren kennen, met collega's actie ondernomen op allerlei facetten: vakmanschap, onderzoek, wet- en regelgeving, samenwerking met externe partners en nog veel meer. Mijn conclusie: integraal werken is geen keuze, maar een voorwaarde om effectieve dienstverlening te bieden. Het is belangrijk om mensen met een open blik te benaderen en hun situatie breed te bekijken, over de grenzen van je eigen organisatie of domein heen. Daar wordt iedereen beter van. Van mij mag dat in de hele samenleving wat vaker zo gaan!'

'Zoveel goede mensen met zoveel inzet, het heeft mijn vertrouwen in de overheid flink vergroot'

Wat is voor jouw organisatie het belangrijkste resultaat van vijf jaar Hoofdzaak } Werk? 'Voor ons is het belangrijkste resultaat de boost die Hoofdzaak } Werk aan IPS-trajecten heeft gegeven. We zijn ook blij met de uitbreiding van de inzet van IPS. Niet alleen UWV, maar ook gemeenten financieren deze inzet nu. Daardoor krijgen veel meer deelnemers er toegang toe.'

Welke rol heeft jouw organisatie gespeeld bij het behalen van dat resultaat? 'Daarnaast ben ik erg trots op het succes van de Werkmonitor. Die blijkt niet alleen goed te werken voor het landelijke beeld, maar ook op het niveau van arbeidsmarktregio's en individuele organisaties. Die krijgen met de monitor een waardevol sturingsinstrument in handen. Het was best een klus om de Werkmonitor op te bouwen en te onderhouden. Je bent afhankelijk van professionals in organisaties die gegevens aanleveren. Dat moet ook nog op een eenduidige manier. En ze krijgen er geen extra geld voor. Dat betekent dat deze professionals intrinsiek gemotiveerd moeten zijn: ze moeten merken iets te hebben aan de data. Het belang wordt inmiddels door iedereen gezien, waardoor gezamenlijk eigenaarschap ontstaan is. Daar ben ik trots op.'

Wat gaan jullie doen, nu Hoofdzaak } Werk landelijk stopt? 'De forse impuls voor IPS stelde ons bij Phrenos ook voor uitdagingen. Wij beheren het IPS-model, we verzorgen opleidingen en trainingen, en we fungeren als helpdesk. Te snel groeien kan de kwaliteit daarvan aantasten en dat willen we niet. Deelnemers betalen voor de trainingen en cursussen. Dat blijft zo. Maar de financiering voor de doorontwikkeling van IPS, voor de kwaliteitsbewaking en voor het aanhaken van nieuwe aanbieders, valt weg als Hoofdzaak } Werk stopt. We gaan ervan uit dat er een op-

Lars de Winter

onderzoeker en datamanager IPS &
Werk Kenniscentrum Phrenos

lossing komt, vanuit het convenant Sterk door Werk, vanuit het ministerie van SZW of uit andere bronnen. Hetzelfde geldt voor de Werkmonitor. We voelen ons wel verantwoordelijk voor deze instrumenten. Maar dat zijn we niet als enige. Het gaat om een groot maatschappelijk belang.'

Wat was voor jou persoonlijk een belangrijk kantelpunt voor dat succes? 'Voor mij was het meest inspirerend dat de samenwerking met al die betrokken partijen op een gegeven moment echt ging lopen. Of eigenlijk: vliegen. Er kwam zo'n anderhalf jaar na de start heel veel energie los. Wat hielp was dat we de resultaten steeds beter zichtbaar konden maken. Daardoor groeide het vertrouwen en de motivatie. Al die nieuwe IPS- en andere trajecten in al die regio's. Daar liep iedereen warm voor.'

Wat heeft Hoofdzaak } Werk voor jou persoonlijk betekend? 'Ik heb de afgelopen jaren als enorm leerzaam ervaren. Voorheen werkte ik vooral in het zorgdomein. In Hoofdzaak } Werk kwam ook het domein werk erbij. Andere werelden. Ik moest in het hoofd van mensen kruipen om erachter te komen wat ze nodig hadden om resultaten te behalen. Die samenwerking heeft me als professional, maar ook als mens verrijkt. Vooral doordat iedereen enorm gedreven bleek. Niet alleen in de zorg, maar ook in het sociaal domein en in het domein werk, gaan mensen er met hart en ziel voor om kansen te creëren voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Zoveel goede mensen met zoveel inzet, het heeft mijn vertrouwen in de overheid en in de samenleving flink vergroot.'

Evelien Brouwers

- Is zowel klinisch als sociaal psycholoog en sinds 2019 bijzonder hoogleraar Psychische gezondheid en duurzame inzetbaarheid in arbeid, aan de Tilburg University. Ze leidt de Academische Werkplaats Arbeid en Gezondheid van Tranzo, het wetenschappelijk centrum voor zorg en welzijn van die universiteit.

Naomi de Leng

- Is sociaal psycholoog en sinds 2024 onderzoeker en promovendus bij Evelien Brouwers. Ze onderzoekt de mogelijkheden en belemmeringen voor duurzame inzetbaarheid van zorgprofessionals in de ggz.

RUIMTE VOOR MENSEN OP DE WERKVLOER

'We hebben een andere manier van kijken nodig'

Duurzame inzetbaarheid van mensen met een psychische aandoening is nog ver weg. Vooroordelen, stigmatisering en discriminatie zijn diep ingesleten in de samenleving. Maar dat hoeft niet zo te blijven. Evelien Brouwers en Naomi de Leng pleiten voor een andere blik: zorg voor 'goed werk', passend werk met aandacht voor de mens achter de werknemer. Daar heeft iedereen baat bij: werkgevers én werknemers, mensen met én zonder psychische aandoening.

Vooroordelen, stigmatisering, discriminatie. Ze zijn nog altijd alomtegenwoordig als het gaat om mensen met een psychische aandoening. Ze vormen een aanzienlijke belemmering voor mensen om mee te doen in de samenleving, om aan het werk te gaan en te blijven. En dat lijkt maar lastig te veranderen, zolang we doen alsof het om persoonlijke problemen gaat, waar mensen individueel voor verantwoordelijk zijn. Dat betogen Evelien Brouwers en Naomi de Leng, onderzoekers bij Tranzo, onderdeel van Tilburg University.

Taal

Dat begint al bij de taal die we gebruiken. Brouwers: 'Het gaat dan bijvoorbeeld over mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of over mensen die uitvallen door psychische problemen.' Dat lijken feitelijke constatering. Maar dat zijn het niet. Je stelt eigenlijk dat de arbeidsmarkt 'normaal' is en bepaalde mensen daar door hun persoonlijke kenmerken afstand toe hebben. De oorzaak daarvan ligt in henzelf: zij hebben psychische problemen. Door er in deze termen over te praten, kun je het probleem buiten de reguliere samenleving houden. De Leng: 'Het lijken onschuldige termen. Maar in feite houden ze stigmatisering in stand.' Brouwers: 'We hebben echt een andere manier van kijken nodig.'

Mogelijkheden en talenten

Hoe ziet die andere manier van kijken eruit? Brouwers: 'Ga uit van de mogelijkheden en talenten van mensen. Vraag mensen wat ze nodig hebben. Richt je werkplek zo in, dat mensen er tot hun recht kunnen komen. Iedereen, dus niet alleen mensen met een psychische aandoening.' De Leng: 'Goed werk is werk dat bij je past, waar je gerespecteerd wordt en waar je positieve energie van krijgt.' De rol van de leidinggevende is

'Psychische aandoeningen zijn geen individueel probleem waar mensen zelf voor verantwoordelijk zijn'

Evelien Brouwers

Wat is stigmatisering

Stigmatisering is een proces waarbij mensen aan de hand van negatieve vooroordelen worden gelabeld, gezien worden als anders dan anderen en daarmee als minder waardevol worden bestempeld. Vaak blijft dit negatieve label bestaan, ook als de klachten over zijn. Discriminatie is het gedrag dat uit die stigmatisering voortkomt.

Gevolgen van stigmatisering voor de kans op betaald werk

Stigmatisering heeft op verschillende manieren negatieve gevolgen voor de kansen op de arbeidsmarkt voor mensen met een psychische aandoening. Al deze gevolgen zijn overtuigend aangetoond in sociaalwetenschappelijk onderzoek.

- Discriminatie door werkgevers, bijvoorbeeld bij werving en selectie, of door leidinggevend. Negatieve vooroordelen maken dat mensen afgewezen worden bij sollicitaties. Tijdelijke contracten worden minder snel omgezet in een vaste aanstelling. Mensen komen minder vaak in aanmerking voor loonsverhoging, opleidingen of promoties.
- Stigma belemmert om hulp te zoeken bij klachten. Dit speelt vooral in beroepen waarin 'zwakte' als een sterk negatieve eigenschap wordt geduid of waarin 'zorgen voor een ander' behoort tot de primaire taken. Bijvoorbeeld in het leger, bij de politie of bij zorgprofessionals.
- Zelfstigma. Dan worden de negatieve vooroordelen van anderen overgenomen en geïnternaliseerd. Dit kan leiden tot het *why-try-effect*, waarbij mensen geen actie meer ondernemen (zoals solliciteren), omdat ze niet meer geloven dat dit voor hen iets positiefs kan opleveren.

Al deze gevolgen maken dat het vaak lastig is om open te zijn over de aandoening, de gevolgen ervan en wat je nodig hebt om goed te functioneren op de werkplek. Terwijl dat juist nodig is om te floreren in je werk. Goed nadenken over wanneer je open bent, waarover precies en tegenover wie, blijkt het beste te werken. Bijvoorbeeld aan de hand van een keuzetool als Coral.

'De rol van de leidinggevende is van groot belang'

Naomi de Leng

daarbij van groot belang. Als die alleen gericht is op directe, meetbare productie op korte termijn en de mens achter de medewerker vergeet, dan zullen weinig medewerkers het lang volhouden. Een goede leidinggevende zorgt ervoor dat zijn of haar mensen goed op hun plek zitten en daardoor beter functioneren. Die andere aanpak heeft een naam: de Capability-benadering.

Wat hebben mensen nodig om zich goed te voelen, om tot hun recht te komen, om een positieve bijdrage te leveren? Dat kan van persoon tot persoon verschillen. Houden werkgevers en leidinggevende daar rekening mee, dan kunnen veel meer mensen aan de slag. In tijden van personeelstekorten is dat hard nodig. Bovendien, zegt Evelien Brouwers: 'Mensen maken van alles mee in hun leven waardoor ze tijdelijk minder goed hun werk kunnen doen. Ziekte, rouw, ingrijpende levensgebeurtenissen. Als die allemaal tot uitsluiting leiden, dan hou je niemand meer over.'

Onverstandig én oneerlijk

Maar behalve onverstandig, is het ook oneerlijk om mensen met een psychische aandoening aan de kant te laten staan, benadrukt Naomi de Leng. 'Thuiszitten heeft zoveel nadelen. Je mist de mogelijkheid om je talenten te ontwikkelen, om financieel onafhankelijk te zijn, om onder de mensen te zijn, gewaardeerd te worden en mee te tellen. Ik vind het echt heel erg dat dit nog steeds zo vaak gebeurt!' ●

Arbeidsmarktregio Drenthe-Groningen over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Wat heeft vijf jaar Hoofdzaak } Werk opgeleverd?

In de regio Drenthe-Groningen is een stevige samenwerking ontstaan tussen gemeenten, UWV, ggz en andere betrokken organisaties. Hierin staat de link tussen werk en psychische gezondheid centraal. Door de inzet van bewustwording en kennisdeling via het congres, workshops en sterke netwerken, is dit thema duurzaam verankerd voor de toekomst.

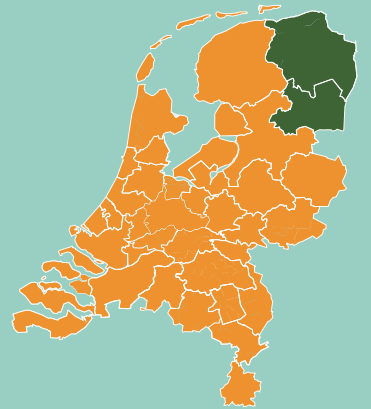
Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn vooral trots op de sterke regionale samenwerking die in korte tijd is opgebouwd tussen gemeenten, UWV, ggz-partners en andere betrokken organisaties. Het thema 'psychische en mentale kwetsbaarheid' heeft een vaste plek gekregen binnen belangrijke regionale netwerken, zoals het Regionaal Werkcentrum, de mentale zorgnetwerken en het actieplan Jeugdwerkloosheid. Hierdoor wordt de verbinding tussen werk en mentale gezondheid steeds beter geborgd.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? Ten eerste heeft het gezamenlijk georganiseerde congres met 150 deelnemers professionals, ervaringsdeskundigen en werkgevers samengebracht. Door het delen van kennis, praktijkervaringen en persoonlijke verhalen is de bewustwording rondom psychische kwetsbaarheid aanzienlijk vergroot.

Ten tweede heeft de ontwikkeling van workshops voor werkcoaches, klantadviseurs, accountmanagers, managers en werkgevers geleid tot meer kennis, begrip en praktische vaardigheden om psychische kwetsbaarheid bespreekbaar te maken. Hierdoor zijn professionals beter toegerust om werkzoekenden én werkgevers te ondersteunen.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio?

We zien de toekomst positief tegemoet. De samenwerking is inmiddels stevig verankerd in de regionale structuur en agenda's. De komende jaren willen we deze verder verdiepen door het thema structureel te verbinden aan zowel het werk- als zorgdomein, kennisde-

ling voort te zetten en werkgevers nog actiever te betrekken. We bouwen daarbij voort op de bestaande netwerken en gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarkt-regio? Onze wens is dat psychische en mentale kwetsbaarheid volledig genormaliseerd wordt op de arbeidsmarkt. Iedereen moet de kans krijgen om naar vermogen mee te doen, zonder stigma of vooroordelen. Werkzoekenden met een psychische kwetsbaarheid verdienen een inclusieve arbeidsmarkt waarin passende ondersteuning, begrip van werkgevers en duurzame arbeidsdeelname vanzelfsprekend zijn. ●

'Onze wens is dat psychische en mentale kwetsbaarheid volledig genormaliseerd wordt op de arbeidsmarkt'

Arbeidsmarktregio Rijnmond over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Dankzij vijf jaar Hoofdzaak } Werk is in de regio Rijnmond het IPS-traject inmiddels succesvol verankerd als vaste ondersteuning voor werkzoekenden met een psychische kwetsbaarheid. Door een nauwe samenwerking tussen diverse instanties en werkgevers worden cliënten steeds vaker effectief en met succes begeleid naar betekenisvol werk.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn er trots op dat IPS een herkenbaar traject is geworden binnen de regio Rijnmond, waarbij de werkzoekende centraal staat. IPS heeft inmiddels een vaste plek gekregen binnen de dienstverlening van de gemeente Rotterdam aan werkzoekenden met een psychische kwetsbaarheid. Hierdoor is IPS niet langer een project, maar een structureel onderdeel van de ondersteuning naar werk. Als gemeenten, ggz-instellingen, IPS-aanbieders en werkgevers weten we elkaar steeds beter te vinden in de samenwerking.

Ook zijn we trots op de impact die IPS heeft op werkzoekenden. Vorig jaar startte een cliënt met een IPS-traject, nadat hij was uitgevallen vanwege psychische kwetsbaarheid (sociale fobie). Samen met de jobcoach heeft hij zijn interesses, kwaliteiten en mogelijkheden doorgenomen, maar het vinden van betaald werk lukte niet direct. Via coaching, arbeidsoriëntatie en een passende vrijwilligersfunctie als buurtbemiddelaar bouwde hij stap voor stap aan zijn herstel. Door zijn inzet en kwaliteiten viel hij al snel positief op binnen de organisatie.

In het voorjaar kwam hij in aanmerking voor een betaalde functie als Teamleider Vrijwilligers voor 18 uur per week. Het werk geeft hem structuur, zelfvertrouwen en voldoening. De waardering vanuit de organisatie draagt zichtbaar bij aan zijn herstel. Een mooi voorbeeld hoe IPS kan bijdragen aan passend en betekenisvol werk!

Een andere cliënt is na een periode zonder werk en de diagnose autismespectrumstoornis (ASS) via een IPS-traject aan de slag gegaan bij de Bibliotheek Rotterdam. Met begeleiding van zijn jobcoach groeide hij van vrijwilliger naar een werkervaringsplek en uiteindelijk naar een betaalde functie als allround bibliotheekmedewerker. Hij werkt inmiddels 32 uur per week, heeft structuur en een doel. Zijn ontwikkeling laat zien hoe persoonlijke begeleiding kan leiden tot duurzaam passend werk.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van het programma Hoofdzaak } Werk? Hoofdzaak } Werk heeft het vertrouwen in de IPS-methodiek versterkt en geholpen om IPS duurzaam in te zetten in de regio. Door de gezamenlijke aanpak worden werkzoekenden sneller ondersteund richting passend werk.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? We willen de regionale samenwerking verder bestendigen en uitbreiden, zodat werkzoekenden met een psychische kwetsbaarheid ook in de toekomst snel de juiste ondersteuning krijgen. We blijven investeren in een gezamenlijke aanpak waarin gemeente, ggz, IPS-aanbieders en werkgevers elkaar goed weten te vinden en waarin mogelijkheden van werkzoekenden centraal staan.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat mensen met een psychische kwetsbaarheid vanzelfsprekend worden gezien om hun talenten en mogelijkheden. Iedereen verdient de kans op betekenisvol en duurzaam werk, met ondersteuning die aansluit bij de persoonlijke situatie wanneer dat nodig is. ●

Arbeidsmarktregio Midden-Utrecht over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

Hoofdzaak } Werk heeft de samenwerking in de regio Midden-Utrecht tussen gemeenten, UWV en ggz-organisaties duurzaam versterkt en geborgd. Door gezamenlijke initiatieven en grotere bekendheid is re-integratie nu een vanzelfsprekend onderdeel van herstel. Met extra financiering en investering in lotgenotencontact vinden professionals en inwoners sneller de juiste ondersteuning.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? We zijn vooral trots op de ruim 700 inwoners die we dankzij Hoofdzaak } Werk hebben kunnen ondersteunen richting werk, opleiding of ontwikkeling. Daarnaast hebben we ons aanbod aanzienlijk verbreed, waardoor we inwoners met uiteenlopende ondersteuningsvragen passende begeleiding kunnen bieden.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van het programma Hoofdzaak } Werk? Hoofdzaak } Werk heeft gezorgd voor een veel sterkere samenwerking tussen gemeenten, UWV en ggz-organisaties. Waar samenwerking voorheen vaak afhankelijk was van individuele contacten, zijn afspraken en werkprocessen nu beter geborgd. Partners weten elkaar sneller te vinden en werken vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid aan participatie en werk. Een mooi voorbeeld hiervan is de gezamenlijke aanbesteding van de regionaal ontwikkelde Sterk-met-Werk-trajecten door alle gemeenten in de regio. Bovendien heeft het programma bijgedragen aan meer bekendheid en erkenning voor arbeidsgerichte ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Hierdoor zijn extra financieringsmogelijkheden ontstaan en weten zowel professionals als inwoners beter welke ondersteuning beschikbaar is. Door de investering op 'peer-support' weten inwoners elkaar ook beter te vinden om ervaringskennis uit te wisselen. Re-integratie en participatie worden hierdoor vaker gezien als een vanzelfsprekend onderdeel van herstel en ontwikkeling.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Met vertrouwen. De dienstverlening is inmid-

dels structureel verankerd, waardoor we kunnen voortbouwen op wat de afgelopen jaren is gerealiseerd. Tegelijkertijd blijft investeren in relaties en samenwerking op strategisch, tactisch en operationeel niveau essentieel. Alleen zo kunnen we blijven inspelen op veranderingen in onze werkvelden en inwoners blijvend goed ondersteunen.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze wens is dat iedere inwoner met een psychische kwetsbaarheid de kans krijgt om zich te ontwikkelen richting passend werk, een opleiding of een andere betekenisvolle plek in de samenleving. Daarnaast hopen we dat behandelaars en andere professionals de mogelijkheden van werk en ontwikkeling actief blijven stimuleren, omdat werk voor veel mensen een belangrijke bijdrage levert aan herstel, eigenwaarde en perspectief. ●

'We zijn trots op de ruim 700 inwoners die we dankzij Hoofdzaak } Werk hebben kunnen ondersteunen richting werk, opleiding of ontwikkeling'

MIKE BODDÉ:

'Blijf erover praten! En grappen maken. Anders wordt het taboe alleen maar groter'

Een cabaretier met een depressie: je zou denken dat het een grap is. Maar de depressie die Mike Boddé begin jaren negentig overviel, was beslist niet om te lachen. In 2010 schreef hij *Pil* over zijn depressie: hoe humor en de farmaceutische industrie hem door deze gitzwarte periode heen hielpen. In 2024 verscheen zijn boek *Poolreiziger* over de ontdekking van zijn bipolaire stoornis. Een gesprek met Mike Boddé over het belang van openheid bij psychische aandoeningen.

In de boeken *Pil* en *Poolreis* geeft Mike Boddé een realistisch beeld van de eenzame strijd die hij ervoer rondom zijn depressie. Ze werden gelezen door tien-duizenden Nederlanders die zich in zijn verhaal herkennen en dankbaar waren dat dit zware thema zo eerlijk en rauw bespreekbaar werd gemaakt.

Tijdens de depressie in de jaren negentig zat je zeven jaar thuis. Hoe ben je uit die situatie gekomen? 'Ik ging echt door een hel. Een gitzwarte periode. Elke dag wilde ik alleen maar dood. De weg terug was lang. Stapje voor stapje, op de tast in het duister. Elke dag een klein dingetje doen, naar buiten bijvoorbeeld om een stukje te wandelen. Zo werd ik elke dag fysiek en mentaal iets beter. Ook kreeg ik hulp. Veel hulp, van artsen, ondersteuners, mijn familie en mijn vrouw. Daarbij had ik therapie en kreeg ik medicatie. Zo kwam ik er weer bovenop.'

Hoe was het om na jaren thuis weer mee te doen in de maatschappij? 'Werk was jarenlang geen prioriteit, want ik was echt aan het overleven. Maar dit knaagde wel aan mijn zelfvertrouwen. Werk geeft ook passie,

zingeving en verbinding. Ik heb geen hulp gevraagd van bijvoorbeeld het UWV, maar ben zelf bekenden en oud-collega's gaan aanschrijven: hoe het zat, waar ik vandaan kwam, en met afsluitend de vraag: heb je een tip voor een nieuwe klus? Sommigen haakten af en reageerden niet. Zij vonden het te gênant, vermoed ik. Ik raakte door mijn psychotische depressies veel mensen kwijt. Dat was pijnlijk, maar >

'Werk was jarenlang geen prioriteit, want ik was echt aan het overleven. Maar dit knaagde wel aan mijn zelfvertrouwen'

Mike Boddé

- Is Nederlandse cabaretier, muzikant, schrijver en televisiepresentator, bekend als huispianist in Podium Witteman en als vaste cabaretier bij Spijkers met Koppen en Kopspijkers.
- Schreef over zijn depressie de boeken *Pil* (2010) en *Poolreiziger* (2024)
- Hij speelde in meer dan twintig theater- en muziekprogramma's. In 2026 treedt hij op met 'Muziekles zonder lijfstraffen'. Voor meer info zie www.mikebodde.nl/events.

TEKST: KEES DIJKMAN EN RENSKÉ PREVO | FOTOGRAFIE: LENNY OOSTERWIK

‘Het is belangrijk om begrip en compassie te hebben voor de zwaarte en de problematiek van zware psychotische depressies. Het is echt lijden’

het gaf ook een natuurlijke schifting van mensen: je weet meteen aan wie je wat hebt en wie niet.’

Wat zou je vanuit je eigen ervaring mee willen geven aan professionals van Hoofdzaak } Werk die mensen met een psychische kwetsbaarheid (te-rug) begeleiden naar de arbeidsmarkt? ‘Ik denk dat het belangrijk is om te beseffen dat het herstel met een psychische kwetsbaarheid geen lineaire weg omhoog is. Als je je been breekt gaat het, als het meezit, elke week een beetje beter. Maar bij psychische kwetsbaarheid gaat het herstel in golfbewegingen; één stap vooruit, één stap terug. Soms heb je een off-day en kun je echt je bed niet uitkomen. Het is belangrijk daar geduld voor te hebben en niet te pushen. Ik herinner me dat ik veel weer moest leren: omgaan met deadlines, stress, afspraken nakomen... Ik was het allemaal kwijt.’

Wat is nodig om psychische kwetsbaarheid te normaliseren, denk jij? ‘Er altijd over blijven praten! En grappen maken. Anders wordt het taboe alleen maar groter. Openheid op de werkvloer blijft belangrijk. Als je een hernia of hartaandoening hebt gehad en te-rugkomt op kantoor, dan praat je daar toch ook over? Waarom kan dit dan niet met een psychische ziekte? Ook als ggz-patiënt heb je recht van spreken.’

Toch is dat voor velen nog moeilijk. ‘Ruim een miljoen Nederlanders hebben last van depressieve klachten of andere psychische aandoeningen. Ze lijden in stilte, slepen zich naar hun werk en durven niet open over hun klachten te praten. We hebben dus nog een lange weg te gaan. Het blijft nodig om hier aandacht aan te geven.’

Wat vind je zelf belangrijk in de benadering van professionals, bijvoorbeeld vanuit de ggz? ‘Een zekere betrokkenheid en empathie, maar wel met een zekere afstand. Wel meeleven maar niet meelijden. En respect! Ik herinner me een zuster die heel betuttelend tegen me ging praten, dan haak ik echt af. Het is belangrijk om begrip en compassie te hebben voor de zwaarte en de problematiek van zware psychotische depressies. Het is echt lijden.’

En werkgevers? ‘We moeten met z’n allen ophouden met net te doen alsof individuele mensen het probleem zijn. Bijna iedereen heeft wel ergens last van, meer of minder, langer of korter, lichamelijk of mentaal. Het is echt geen uitzondering. Het is tijd dat bedrijven ruimte maken, rekening houden met de situatie van hun medewerkers. Dan kunnen je mensen zoveel meer! Medewerkers moeten nu allemaal door hetzelfde standaard vierkante hoepeltje springen. Maar hé, de meeste mensen zijn rond!’

Met welke positieve boodschap wil je afsluiten voor mensen die zich inzetten voor Hoofdzaak } Werk? ‘Blijf oog houden voor de positieve kant van het verhaal: iemand kan een ‘beperking’ hebben op een bepaald vlak, maar op een ander vlak juist krachtig zijn. Bijvoorbeeld bij hooggevoeligheid kun je heel empathisch zijn en een belangrijke verbindende schakel zijn op de werkvloer. Het is bewezen dat diversiteit goed is voor de workflow en resultaten in een bedrijf. Mensen met psychische kwetsbaarheid zijn dus een aanvulling in het team! Het is niet alleen maar liefdadigheid: je helpt jezelf, en ook een ander.’ ●

Arbeidsmarktregio Zeeland over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

In de ruim anderhalf jaar van Hoofdzaak } Werk in regio Zeeland is er al veel gerealiseerd en wordt er ingezet op uitbreiding van de domeinoverstijgende samenwerking met de ggz en andere zorgorganisaties. Het vertrouwen is er omdat IPS zichtbaar bijdraagt aan het welzijn van de Zeeuwse inwoners.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? In de regio Zeeland loopt Hoofdzaak } Werk nu ruim anderhalf jaar. Dit heeft gezorgd voor een brede regionale en domeinoverstijgende samenwerking. De belangrijkste resultaten zijn het delen van kennis en ervaringen, de start van de implementatie van IPS en een centraal aanspreekpunt. Daarnaast wil men graag een uitbreiding van de samenwerking met de ggz realiseren.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van het programma Hoofdzaak } Werk? De grootste winst zit in kennisdeling, het delen van ervaringen, meedenken over de implementatie en een vast aanspreekpunt voor vragen. Die waarde hangt direct samen met het doel van Hoofdzaak } Werk. Psychisch kwetsbare inwoners verdienen extra aandacht en ondersteuning om hun leven een nieuwe richting te geven. Dat maakt verschil, voor het individu en voor de samenleving. Het programma geeft niet alleen praktische steun bij de implementatie. Het geeft ook het waarom mee.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? De wijze waarop we de samenwerking met elkaar hebben ingericht bevalt erg goed. De tweewekelijkse overleggen in combinatie met het vele onderlinge contact zijn hier de basis van. Ook zetten we in op het verder laten groeien van de samenwerking met de ggz. Daarnaast gaan meer organisaties aansluiten, want de bekendheid van Hoofdzaak } Werk en IPS in Zeeland groeit. De regio bouwt blijvend aan de implementatie en uitbreiding van deze samenwerking. Sommige partners zijn enthousiast, andere soms nog te-

rughoudend. Het vertrouwen is er wel, omdat IPS zichtbaar bijdraagt aan het welzijn van Zeeuwse inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Uitbreiding naar meer zorgorganisaties in de ggz, zodat niemand wordt uitgesloten, ook geen andere doelgroepen. Voor elke inwoner met een psychische kwetsbaarheid geldt hetzelfde. Serieus genomen worden en ondersteuning krijgen waar behoefte aan is. Werk is meer dan een middel. Het geeft mensen de kans om echt het verschil te maken in hun leven, voor zichzelf en voor de maatschappij. ●

‘Psychisch kwetsbare inwoners verdienen extra aandacht en ondersteuning om hun leven een nieuwe richting te geven’

DOORONTWIKKELING

Mentaal Gezond met Werk in Eemland

In de arbeidsmarktregio Amersfoort is het gelukt om de Hoofdzaak } Werk aanpak voor vijf jaar veilig te stellen binnen het Regionaal Beraad én om de aanpak dit jaar door te ontwikkelen, met gelden uit het Integraal Zorgakkoord (IZA), in het project Mentaal Gezond met Werk. Dat is uniek in Nederland. Esther van der Laan (procesregisseur Hoofdzaak } Werk) en Linda Honig (themamanager psychische kwetsbaarheid bij Samen Sterker Eemland) vertelden in het voorjaar van 2026 hoe dat zit en hoe ze nog meer mensen met een psychische aandoening naar betaald werk begeleiden. De belangrijkste eerste stap: de inrichting van laagdrempelige inlooppreekuren bij regionale ggz-instellingen.

De arbeidsmarktregio Amersfoort heeft een duidelijke ambitie. Met Hoofdzaak } Werk worden nu al jaarlijks minstens honderd mensen met een psychische kwetsbaarheid ondersteund richting betaald werk. Dankzij de extra impuls vanuit het IZA kan dit aantal in de komende jaren mogelijk anderhalf tot twee keer zo hoog worden. Die groei wordt mogelijk gemaakt door een brede regionale inzet: niet alleen de preferente zorgverzekeraar Zilveren Kruis investeert mee, maar ook de betrokken gemeenten, met Amersfoort als voortrekker.

Eigenwaarde

De betrokken partijen investeren bewust in het stimuleren van arbeidsparticipatie, omdat zij zien dat deelname aan werk mensen kan versterken in welzijn, herstel en zelfvertrouwen. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat meedoen aan werk op termijn ook kan bijdragen aan minder zorggebruik. Linda Honig: 'Het is lastig om dat precies te bewijzen, maar het ligt voor de hand. We weten dat mensen die werken vaak minder zorg nodig hebben. We zijn blij dat we in deze fase vooral de ruimte krijgen om te doen wat nodig is: aan de slag gaan, kijken wat werkt, wat het oplevert en daarvan leren. Dat hoort bij een transformatieproces.'

Esther van der Laan benadrukt dat meedoen aan de arbeidsmarkt mensen zelfvertrouwen kan geven, het gevoel dat ze meetellen: 'Gevoel van eigenwaarde is belangrijk voor herstel. Werk helpt daar enorm bij.'

Werkzame bestanddelen

Mentaal Gezond met Werk is nadrukkelijk breder opgezet dan Hoofdzaak } Werk. 'Het gaat om een >

'Gevoel van eigenwaarde is belangrijk voor herstel. Werk helpt daar enorm bij'

Esther van der Laan

Esther van der Laan

- procesregisseur Hoofdzaak } Werk arbeidsmarktregio Amersfoort

Linda Honig

- Ten tijde van het interview: Themamanager psychische kwetsbaarheid

‘Zorgprofessionals in de ggz en in huisartsenpraktijken, mogen zich meer bewust worden van de waarde van werk. En de weg weten, snel kunnen doorverwijzen naar passende begeleiding’

Linda Honig

doorontwikkeling,’ zegt Esther. De werkzame bestanddelen zijn:

- Inloopsprekken bij ten minste drie regionale ggz-instellingen. Het gaat om laagdrempelige informatiepunten over de mogelijkheden om met begeleiding op weg te gaan naar werk. Dat hoeft niet direct betaald werk te zijn. Voor sommigen kan dat gaan om betaald werk, maar voor anderen sluiten vrijwilligerswerk, dagbesteding of andere vormen van zinvolle activiteit beter aan. Iedereen die ‘in beweging’ wil komen, kan hier terecht. Ook als de drempel naar het Werkcentrum (nog) veel te hoog is.
- Een regionaal overkoepelend destigma-event, dat op 9 juni 2026 plaatsvond. Vooral bedoeld voor werkgevers die op zoek zijn naar goede arbeidskrachten, ‘gericht op het normaliseren van psychische kwetsbaarheid en het bevorderen van inclusie op de werkvloer,’ aldus het projectplan. Dit event is onderdeel van een bredere aanpak om meer werkgevers warm te maken voor inclusie, via werkbezoeken of gerichte informatievoorziening. Dit moet ten minste tien nieuwe werkgevers opleveren die zich actief inzetten voor inclusie op hun werkvloer.
- Bevorderen van de inzet van de zorgstandaard Arbeid als medicijn bij ggz-instellingen.
- Bevorderen van de inzet van de methodiek Werk als Beste Zorg (WABZ) bij ten minste drie ketenpartners, naast Individuele Plaatsing en Steun (IPS). Daardoor kan een bredere doelgroep bediend worden.
- Bevorderen van de inzet van de IPS-methodiek in het onderwijs. Hiervoor is een apart project ingericht.

Communicatie

Maar het belangrijkste vinden zowel Linda als Esther het contact, de communicatie en de uitwisseling tussen de verschillende domeinen: zorg, werk en onderwijs. Zorgprofessionals, niet alleen in de ggz, maar bijvoorbeeld ook in de huisartsenpraktijken, mogen zich meer bewust worden van de waarde van maatschappelijke participatie en van werk in het bijzonder. Linda: ‘En dan de weg weten, snel kunnen doorverwijzen naar passende begeleiding.’

Esther: ‘Koppelingen zijn heel belangrijk. Dat professionals elkaar kennen en weten wat ze van elkaar kunnen verwachten.’ Omgekeerd mogen werkgevers hun koudwatervrees voor werknemers met een psychische kwetsbaarheid wat meer kwijtraken. Het liefst door gewoon met ze aan de slag te gaan en te merken dat ze – met de nodige begeleiding en waar nodig met aanpassingen – prima werkkrachten in huis halen.

Borging

Mentaal Gezond met Werk is een project van een jaar. Eind 2026 moet de doorontwikkeling klaar zijn en kan de aanpak geborgd worden binnen het Mentaal Gezondheidsnetwerk Eemland, dat wordt ontwikkeld door Samen Sterker Eemland. De extra begeleidingstrajecten die door de inzet van het project zijn opgestart, kunnen in ieder geval doorlopen: die worden niet uit het project zelf betaald, maar uit reguliere middelen. En de mensen die via het project bij een werkgever aan de slag zijn gegaan, bewijzen zelf hun waarde. ●

Arbeidsmarktregio Helmond-De Peel over vijf jaar Hoofdzaak } Werk

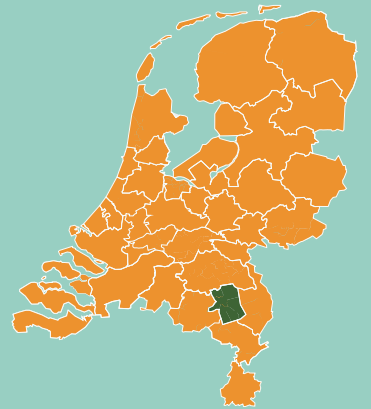
Vijf jaar Hoofdzaak } Werk heeft de samenwerking tussen de betrokken organisaties versterkt. Professionals weten elkaar sneller te vinden om samen problemen op te lossen. Dit zorgt voor een betere dienstverlening aan de inwoners. Ook heeft het een gezamenlijke visie op de relatie tussen psychische gezondheid en werk helpen ontwikkelen. Werk draagt bij aan herstel, structuur, eigenwaarde en participatie.

Waar zijn jullie het meest trots op in de regio? Wij zijn het meest trots op het netwerk dat binnen de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel is ontstaan tussen professionals van gemeenten, ggz, UWV, werkgeversdienstverlening en andere betrokken organisaties. Door Hoofdzaak } Werk hebben deze professionals elkaar beter leren kennen, begrijpen zij beter wat een ieder kan bijdragen en weten zij elkaar sneller te vinden. Daarmee is een belangrijke basis gelegd om inwoners met psychische kwetsbaarheid te ondersteunen richting werk.

Wat is volgens jullie de grootste toegevoegde waarde geweest van Hoofdzaak } Werk? Ten eerste heeft Hoofdzaak } Werk bijgedragen aan een gezamenlijke visie op de relatie tussen mentale gezondheid en werk. Het besef is verder gegroeid dat werk niet alleen een einddoel is, maar ook kan bijdragen aan herstel, structuur, eigenwaarde en maatschappelijke deelname, mits het werk past bij de mogelijkheden van de inwoner.

Ten tweede heeft het programma de samenwerking tussen organisaties versterkt. Professionals kijken vaker over de grenzen van hun eigen organisatie heen en zoeken elkaar eerder op om gezamenlijk tot oplossingen te komen. Hierdoor ontstaat meer samenhang in de ondersteuning aan inwoners. Onze regionale samenwerkingsaanpak op het thema ‘psychische kwetsbaarheid en werk’ is hier een mooi voorbeeld van.

Hoe kijken jullie naar de toekomst van de samenwerking in de regio? Wij zien samenwerking als een noodzakelijke voorwaarde voor goede dienstverlening aan psychisch kwetsbare inwoners. Geen enkele organisatie beschikt alleen

over alle expertise en mogelijkheden die nodig zijn. Daarom blijven wij investeren in onderlinge relaties, kennisuitwisseling en gezamenlijke verantwoordelijkheid. De uitdaging blijft om samenwerking niet afhankelijk te maken van projecten, maar deze structureel te verankeren in de dagelijkse praktijk.

Wat is jullie wens voor deze doelgroep in de arbeidsmarktregio? Onze ambitie is een arbeidsmarktregio waarin inwoners geen schotten ervaren tussen organisaties. Wij streven naar een situatie waarin gemeenten, ggz, UWV, werkgevers en andere partners handelen als één netwerk rondom de inwoner. De psychisch kwetsbare inwoner ervaart dan een doorgaande lijn van ondersteuning richting participatie en werk. Onze wens is dat iedere inwoner, ongeacht zijn of haar psychische kwetsbaarheid, de kans krijgt om talenten te ontwikkelen, mee te doen in de samenleving en het beste uit zichzelf te halen.

‘Wij zien samenwerking als een noodzakelijke voorwaarde voor goede dienstverlening aan psychisch kwetsbare inwoners’

HENK JAN GROTENHUIS (SZW) OVER DOMEINOVERSTIJGEND SAMENWERKEN

'Leer van het succesvolle samenwerken binnen Hoofdzaak } Werk'

Na 25 jaar bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid nam senior beleidsadviseur Henk Jan Grotenhuis onlangs afscheid. De afgelopen twaalf jaar zette hij zich via onder meer Hoofdzaak } Werk in voor meer kans op werk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Wat werkte goed in de regionale domeinoverstijgende samenwerking, en wat kan beter? Een terugblik.

Een van de mijlpalen waar Grotenhuis trots op is na twaalf jaar inzet voor meer werkkansen voor mensen met psychische problemen, is de structurele financiering van de bewezen effectieve re-integratiemethode IPS, wat staat voor Individuele Plaatsing en Steun. Sinds 2026 is IPS ook structureel beschikbaar voor de gemeentelijke doelgroep. Hiervoor trekt het Rijk jaarlijks circa 12 miljoen euro uit. IPS helpt mensen met psychische kwetsbaarheid direct naar betaald werk, gecombineerd met begeleiding vanuit de ggz.

Hoofdzaak } Werk speelde een belangrijke rol in deze ontwikkeling. Het landelijke programma, gestart in 2021, versterkte de samenwerking tussen ggz-instellingen, UWV en gemeenten in alle arbeidsmarktregio's. Onder penvoerderschap van Divosa ontstonden lerende netwerken, werden regionale projectleiders aangesteld en volgden gezamenlijke bijeenkomsten en, belangrijk, structurele monitoring van de trajecten. Grotenhuis: 'Het meten van resultaten is heel belangrijk. Zorg ervoor dat je bewijs hebt dat de methodiek mensen daadwerkelijk helpt. Alleen als je goed laat zien wat het oplevert, kun je echt invloed uitoefenen op beleid, vooral als dat beleid nieuw is en er ook extra geld van de politiek wordt gevraagd.'

Inmiddels geldt het programma Hoofdzaak } Werk als succesvol voorbeeld van een domeinoverstijgende aanpak: in 2024 werden ruim 9 duizend trajecten ingezet voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, waarvan ongeveer de helft leidt tot werk. 'De aanpak laat zien dat betere samenwerking mensen weer perspectief geeft, met als gevolg lagere zorg- en uitkeringskosten.'

'Als overheid heb je volgens mij de plicht om mensen die de stap naar werk willen zetten, ook echt de kans te geven'

Henk Jan Grotenhuis

- Tot april 2026 senior beleidsadviseur bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)
- Zette zich 12 jaar lang in voor meer werkkansen voor mensen met psychische problemen

TEKST: MARTINE BRUINOOG | FOTOGRAFIE: KIM KRIJNEN

'Zorg voor bewijs dat je mensen daadwerkelijk helpt. Alleen dan kun je echt invloed uitoefenen op beleid, vooral als er extra geld van de politiek wordt gevraagd'

Een van de innovaties binnen Hoofdzaak } Werk is de samenwerking tussen partijen die voorheen niet gewend waren samen op te trekken, zoals de ggz, werkgevers en gemeenten. 'Dat klopt.

Iedereen wil vanuit zijn eigen domein het beste doen voor mensen: de ggz richt zich op herstel, gemeenten en UWV op re-integratie en werkgevers op functioneren in werk. Maar in de praktijk sluit dat vaak onvoldoende op elkaar aan. Menselijke problemen zijn niet in hokjes te plaatsen en dus moet je ook met beleid over de hokjes heen denken. In het geval van Hoofdzaak } Werk geldt: juist door re-integratie (werk) en herstel te combineren, kun je mensen perspectief geven. Dat vraagt dat we over onze domeingrenzen heen stappen en meer redeneren vanuit de leefwereld van mensen in plaats van vanuit de logica van onze systemen.'

Waarom is werk zo belangrijk, denk jij? 'Werk is om meerdere redenen belangrijk. Het geeft betekenis aan je leven: je zet je ergens voor in en draagt bij aan iets dat groter is dan jezelf. Het geeft structuur aan je dag en week – je wordt ergens verwacht en je wordt gemist als je er niet bent. Dat geeft houvast. Daarnaast ontstaan sociale contacten vaak vanzelf via werk. En misschien nog wel het belangrijkste: werk draagt sterk bij aan je gevoel van eigenwaarde. Niet

alleen omdat je inkomen verdient, maar vooral omdat je ervaart dat je ertoe doet en onderdeel bent van iets.'

Voor jou persoonlijk speelt dit thema nu volop, nu je met pensioen bent. Hoe was je afscheid bij SZW?

'Mooi, betekenisvol en ook ontroerend. Er waren leuke en persoonlijke momenten: liedjes, een filmpje en verschillende toespraken.'

Je hebt zelf ook gesproken. Wat wilde je je collega's meegeven, iets wat jij na 25 jaar SZW hebt geleerd?

'Als ambtenaar kun je echt invloed hebben op thema's die ertoe doen,' zei ik in mijn afscheidsspeech. 'Soms kun je bouwen op bestaande systemen en regels, maar soms houden die problemen juist in stand. Dan is de vraag: durf je dat te agenderen en ermee aan de slag te gaan? Dat levert niet altijd direct applaus op, maar is wel noodzakelijk. De Toeslagenaffaire heeft laten zien hoe diep beleid het leven van mensen kan raken. Ook zonder perfecte structuren kun je met een klein team beweging creëren. Als ambtenaar voer je niet alleen uit, je kunt, op goede inhoudelijke gronden, ook echt beïnvloeden.'

Samen met collega's liet Grotenhuis rond 2015 onderzoek doen naar uitkeringen en ggz-gebruik, omdat er het vermoeden was dat psychische problemen er vaak toe leiden dat mensen een bijstands- of

arbeidsongeschiktheidsuitkering nodig hebben. Ze hadden sterk het vermoeden dat dit een groot maar weinig besproken maatschappelijk probleem is: de invloed van iemands mentale gesteldheid op het vinden en behouden van werk. Wat bleek? Een derde van de mensen met een uitkering ontving ggz-hulp. En bijna 60 procent van de totale ggz-kosten gaat naar mensen met een uitkering.

Verraste de uitkomsten je? 'Die 60 procent wel, dat is echt heel veel. Maar dat ongeveer een derde van de mensen in de bijstand ook ggz-hulp ontvangt, verbaast de ons minder. Als je om je heen kijkt, zie je hoeveel mensen het psychisch moeilijk hebben – dat is ook een symptoom van deze tijd. Wat wel belangrijk was: dat het zwart op wit kwam te staan. Niet alleen een gevoel of observatie, maar harde cijfers. Daarmee kun je beleid onderbouwen en keuzes maken.'

Dat was ooit de basis van Hoofdzaak } Werk. Hoe moet het verder nu de landelijke ondersteuning stopt, vind jij? 'Het is belangrijk dat dit thema stevig verankerd wordt in de meerjarenagenda's van de arbeidsmarktregio's. Dat is het begin. Ons systeem is nog steeds ingericht in kokers: werk en inkomen, ggz, UWV, gemeenten. Die zijn niet ontworpen om samen te werken. Maar de werkelijkheid laat zich niet in die kokers vangen. Mensen bewegen er dwars doorheen. Samenwerking tussen verschillende domeinen kost tijd en geld, maar als je kunt aantonen dat het werkt, zou je, op rijksniveau, ook sectorale middelen, afkomstig uit de betreffende domeinen, moeten bundelen in een gezamenlijk, integraal fonds waaruit die samenwerking wordt bekostigd. Dat is een beetje een droombeeld, maar wel de richting waar ik in geloof. Daarnaast heb-

ben we in Nederland een groot personeelstekort én een grote groep mensen met onbenut potentieel. Als je die bij elkaar brengt, zou je dit eigenlijk veel groter moeten organiseren dan we nu doen. Ik begrijp oprecht niet dat dit niet al veel meer een nationaal programma is.'

Is de structurele IPS-financiering van 12 miljoen euro voldoende? 'Het is een belangrijke stap, maar het zou sterker worden als je IPS ziet als een recht. Niet als een voorziening die per gemeente of budget verschilt, maar als iets waar iedereen onder gelijke voorwaarden aanspraak op kan maken.'

Wat heeft jouw werk aan Hoofdzaak Werk je geleerd over de rol van de overheid in het bieden van kansen aan mensen met een psychische kwetsbaarheid? 'Een van de hoogtepunten van de afgelopen jaren was voor mij de samenwerking met Hoofdzaak } Werk. Ik ben daar enorm blij mee, zowel om de mensen voor wie we het doen, als om de mensen met wie ik heb mogen samenwerken. Er zit zoveel betrokkenheid in de werkgroepen, en in de regio's bij de projectleiders. Ik heb veel bevlogen mensen ontmoet die zich willen inzetten voor mensen die het lastig hebben. Ik snap heel goed dat het leven niet altijd maakbaar is en dat mensen soms uitvallen. Juist voor mensen die weer verder willen, zou een wetenschappelijk bewezen effectieve methode als IPS geen gunst moeten zijn, maar een recht. Als overheid heb je volgens mij de plicht om mensen die die stap willen zetten, ook echt de kans te geven. En of je nu in Alkmaar of Nijmegen woont, je moet niet afhankelijk zijn van de beleidskeuzes die je gemeente daarin maakt, maar per definitie recht hebben. Als we daar zijn, is mijn ideaalbeeld pas helemaal uitgekomen.' ●

'IPS heeft geleid
tot werk en een opleiding,
maar vooral tot een toekomst
waar ik naar uit kan kijken'

Robin

Een dringende oproep aan alle ambassadeurs van Hoofdzaak } Werk: Blijf doen wat nodig is om werk en school te normaliseren voor iedereen met een psychische kwetsbaarheid. Zo kunnen zij, net als Robin, Gavin en Mike, een toekomst krijgen om naar uit te zien.

SPECIALE
UITGAVE
2021-2026

Divosa | UWV | AWWN | MIND | Phrenos | de Nederlandse ggz
hoofdzaakwerk.nl | sterkdoorwerk.nl

HOOFDZAAK } **WERK**

STERK
DOOR
WERK